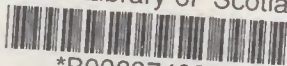

Hall 195 h. 1(1-22)

National Library of Scotland

B000274327

ANDREW DUNN.

EACHDRUIDH

MU

AINDREA MAC-ILLE-DHUINN,

PAPANACH ERIONNACH;

AGUS

AN CHO'-CHAINNT A BH' EADAR E FEIN AGUS
AN SAGART.

AIR ATHLEASACHADH

LE

L. MAC ILLEAN.

GLASGOW:

Printed at the University Press,

BY EDWARD KHULL, DUNLOP STREET,

OR THE GLASGOW RELIGIOUS TRACT SOCIETY, AND SOLD AT THEIR
DEPOSITORIES, 158, TRONGATE, AND 99, BUCHANAN STREET.

AND IN EDINBURGH, AT THE RELIGIOUS TRACT SOCIETY'S DEPOSITORY,
6. EAST REGISTER STREET.

AN CLAR-INNSEADH.

Taobh-dhuilleag.

CAIB. I.

An t-èagamh san robh Aindrea, agus a cheud chòmhradh bh' aige ris an t-Sagart..... 3

CAIB. II.

Bha Aindrea ni bu mhisneachaile 'an labhairt r'a theaghlach. A dhara coinneamh ris an t-Sagart 10

CAIB. III.

Co'-riasunachadh an t-Sagairt agus Aindrea 13

CAIB. IV.

Mar thoisich aoradh r'a ghnàthachadh ann an teaghlach Aindrea. Mar thearuinn iad o bhi r'a theine. Cunntas mu dhroch-rùn Sheumais Nòlain do Aindrea 28

CAIB. V.

Tha teaghlach Sheumais Nòlain air an iompachadh 36

LEASACHADH..... 42

AM MESIAH 46

EACHDRUIDH

MU

AINDREA MAC-ILLE-DHUINN

PÀPANACH EIRIONNACH.

Iarradh iad chum an lagha agus chum na fianuis : mar labhair iad a reir an fhocail so, 's ann a chionn nach 'eil solus annta.—ISA. viii. 20.

CAIB. I.

An teagamh san robh Aindrea, agus a cheud chòmhradh a bh' aige ris an t-Sagart.

CHaidh Aindrea a thogail na phàpanach, agus bhunaich e san aidmheil sin gus an robh e dà fhichead bliadhn' a dh' aois, a' làn chreidsinn gun robh gach ni a theagaisg an sagart dha fìor. Bha e na dhuine tuigseach glic; ach gus a so 's ann a bha a bha a ghliocas air a ghnàthachadh a mhàin mu ghnòthaichibh aimsireil. San aois so theann e ri smaoineachadh co feumail 's a bha diadbachd, agus co aineolach 'sa bha e uime; agus chuir e roimbe gun deanadh e caileiginn de rannsachadh mu ni ris an robh a shonus sìorruidh an earbsadh. Uime sin chaidh e dh' ionnsuidh an t-sagairt, agus thuirte ris gun robh toil aige beagan cainnt a ràdh ris. 'Seadh, Aindrea,' ars' an Sagart, "Ciod tha mhiann ort a ràdh riumsa?" Cha'n'eil, le'r cead, ach gun robh mi smaointeachadh ged a bha mi gu teoma gleust ann an reic 's an ceannachd, gun robh mi gu h-inbh bhig co aineolach ri mart no ri each; agus air leam nach math a thig so do Chrìosduidh. Am bi sibhse co math 's gun d'thoir sibh càileiginn de fhiosrachadh dhomb m' an chùis so? Thuirte an Sagart ris, tha thu fritheailteach air faosaid a dheanamh, agus an àm na* h airionn, agus tha thu a' d' dhuin' onarach; ciod tuille tha dhi ort? Mata, le 'r cead, tha nam feoraicheadh aon neach

* An Comunach a reir nam Pàpanach.

dhiom, c' arson a bhuinn do'n eaglais choitchionn, cha b' urrainn domh innse dha, mar abrainn a chionn gun robh, m' athair de'n aidmheil sin romham; agus air leam nach 'eil 'an so ach aobhar air bheag seadh. Ach nach aithne dhuit, thuirt an Sagart, gum buin thu do'n *Eaglais Naomh Mhàthaireil*, agus nach 'eil aon Eaglais fhìor eile ann, agus gu bheil gach neach nach buin di nan *neo-chreidich*, agus gu'n leir-sgriosar iad? Is minic a chuala mi sibhs', a' deir Aindrea, ag ràdh sin san tigh-choinneamh; ach mar m-mhodhail domh fheòraich, an cead libh innse cia mar a fhuair sibh am fiosrachadh sin? Aindrea, thuirt e ris, is tu fein an ceud fhear de m' luchd-éisteachd a ghabh riamh de dhànadas a cheist sin a chuir orm, agus cha'n'eil tlachd agam dheth: ach tha do cheist furasd fhuasgladh; Is aithne dhomh e, a chionn gu bheil an Eaglais ga ràdh.

Cha do thaitinn am freagra ri Aindrea, agus gabh e de dhànadas na thuirt, gu'n cual e sluagh bu ghlice na e fein a' cur an teagamb nach robh duine na fhianuis laghail na aobhar fein; agus gum b' aill leis fheòraich, cionnas a dh' fhaoid a thuigsinn an i 'n fhìrinn a chan an Eaglais m'an chùis so. Bi t' earalas, ars' an Sagart, ciod a their thu, Aindrea. A' bheil fhios agad gu bheil mearachd no mealltoireachd a chur as leth na h-Eaglais dlù air bhi na thoibheam an aghaidh an Spioraid Naoinh? Chuir a chainnt so beagan athadh air Aindrea; ach air glacadh misnich dhà, a deir e, An faod mi bli co dàna is fhoineachd dhibh, Cionnas a tha sibh co cinnteach nach 'eil an Eaglais ann am mearachd m'an chùis so? Oir tha fios aguibh gur iomchuidh do dhuine bhi eòlach mu ni a tha na h-urrad aige r'a chall no r'a bhuidhinn ris. Fhreagair an Sagart gu stràiceil, m'as aill leat fios fhaotainn air, tuig gun do gheall Crìosd a bhi maille r'a Eaglais gu deireadh an t-saoghail, agus tha so ga fàgail neo-thuiteamach, 's e sin, eacomasach a bhi ann am mearachd. Tha so freagarach, a deir Aindrea, agus ma bhios sibh co math, 's gun dean sibh sin soilleir dhomhsa, bithidh mi am feasd tuille toilicht' ann am iuntinn. Bha 'n Sagart toilichte faighinn cuibhite dheth co saor-lamhach, agus dh' iunnis e dha, gun robh gealladh Chrìosd ri fhaotainn ann an Soisgeul Mhata; agus air dha an gealladh a bhi aig' air mheoghair, dh' aithris e ann an *Laidinn*, mar *thoileacha* do Aindrea. Faodai so uile, a deir Aindrea, a bhi ro chiatach agus math, a dh' aon ni is fios domhsa; ach cha do thuig mis' aon lide dheth. Tha

dearbh fhios agam air sin, ars' an Sagart ; tha sinn faicilleach, chum tairbhe ar luchd-éisdeachd, comas an samhail sin de bhriathraibh a mhìneacha dhoibh a reir mar tha 'n Eaglais a deanamh. Le'r cead, a deir Aindrea, an deoin leibh brìgh nam briathra snasmhor fòghluimte sin a shoilleireacha dhomhsa ? Is deoin, a deir an sagart, 'se is ciall doibh, gu bheil Iosa Crìosd a' gealltuinn a libi maille ris gach combairl' a ghairmeas am Pàp, 'an ceann a chèile, gu deireadh an t-saoghail ; gur i chombairl' a bhios an sin an Eaglais, gum bi i gun mhearachd, agus gum bi gach neach aig am bi bhathais na chuireas an aghaidh a reachdan buailteach do pheanas nan neo-chreideach sa bheatha so, agus gum bi anam tur-thruagh gu suthain siorruidh. Beannuich mis, a deir Aindrea, fo òghna ris na chual' e, a' bheil gach ni a dh' ainmich sibh anns a bheagan fhocal a labhair sibh ? Tha, ars' esan, agus mòran tuille, nam biodh ùin agams' air innse dhuit ; leis an earrainn so tha sinn comasach air tosd a chur air gach neach a tha gu neo-stéigheil a' gabhuil orra gu bheil creidimh aca : cha'n urrainn doibh smid a ràdh nan leithsgeul fein. M'as math mo bheachd, thuirt sibh gun robh na briathra sin ann an Soisgeul Mhata ; is aithne dhomh gum bu Naomh mòr Mata, agus 's dearbh leam gu bheil a Shoisgeul math ; ach bu mhiann leam fios fhaotainn ciod e Soisgeul Mhata ? Tha thu, a deir an Sagart, air fàs anabharra liosda. Ma theid thu air t-aghaidh air an dòigh so, cha'n fhaigh mi cuibhte 's tu gu h-oi'che. 'Se Soisgeul Mhata an earrann sin de'n Tìomna-Nuadh a chaidh sgrìobhadh le Mata. Na gabbaibh mi-thlachd, a' deir Aindrea, gad a dh' fheòraicheas mi ciod e an Tìomna Nuadh ? 'Se a th' ann, fhreagair e gu frionasach, an earrann sin de fhocal De, anns a' bheil cunntas mu bheatha agus mu bhàs Iosa Crìosd, agus air na theagaisg e fein agus a chuid Abstol. Bu chaomh leam, ars' Aindrea, an leabhar sin a leughadh, nam bu chead leilh innse dhomh c'àit am faighinn e ? Is toileach a bhuilichinu sgillinn san là de m' thuarasdal air a cheanuach ; ach air leam gun dubhairt sibh nach ann an cainnt na tìre so bha e ? Nach mòr am beud nach eadar-theangaicheadh duine fòghluimte eiginn e, chum feum dhaoine bochda aineolach ! Nan saoilinn gun rachadh agam air a h-ionnsachadh rachainn a dh' fhòghlum na cànmhuinn anns a bheil e air a sgrìobhadh, chum gum bithinn murrach air focal De a leughadh. Cha d' innis an Sagart da gun robh e cheana air eadar-theangachadh ; ach

's ann a thuir e ris nach robh ann ach baoghaire, agus e ghabhuil mu ghnothach fein, an aire thoirt air obair, agus gun chùram a ghabhuil mu nithibh a bha tuille is àrd air a shon.

Mheas Aindrea gum bu neo-shuaire a bhuin an Sagart ris; ach a chionn gum bu ghnà leis strìochda, ghabh e chead deth; ach san àm cheudna a' cuimhneach air an t-seanachas a bh' aige ris an t-Sagart.

Bha déigh mhòr aige air an Tiomna-Nuadh a leughadh. Air leis gum bu shòlasach leughadh mu Iosa Criosd, agus gum b' fheumail da fios a bh' aige mu na theagaisg e, as a cheart leabhar anns an robh iad air an cuir sìos mar dheachd e fein iad! Cha'n'eil farmad agam ris an t-Sagart ach arson fhòghlum. Bha'n sinuain so do ghnà na bheachd; agus bhrúadaireadh e san o'che gun d' fhuair e Tiomna-Nuadh; ach 'nuair a dh' oirpicheadh e fhosgladh nach b' urradh e; 's an uair a mhosgladh e sa mhàduinu, bha e co fada uaithe 's a b' àbhuist da.

'S e bh' bualadh a b' obair do Aindrea. Dh' fhòghlum e na dìge leughadh agus sgriobhadh, agus air dha deagh mheoghair a bh' aige, b' aithne dha leughadh mar nach b' olc. Bu ghnà leis a bh' 'g obair tric aig duin' uasal a bha sa choimhearsnachd, agus bha cliu a bh' na dheagh fhear obair air. Bha Bhan-tighearna ro chaomhail chaoimheil ris na feumaich; agus gu sònraicht ri àm na gainne bh' ann san àm sin, bha i ro-ìochdar chum gum biodh lòn aca, ionnas gun do chaomhainn i beatha mòran diubh. Ach an uair a chobhair i òir feum a chuirp, cha 'd rinn i dearmad air an auamaibh. Thòisich i ma'u àm so air leabhraiche na Tiomna-Nuadh a cheannach, chum an toirt do bhochdaibh na sgìreachd. Bu nàr leis an t-Sagart fein cur an aghaidh an deagh gliniomh mhathasaich so, ged a b' anusa leis gu'n gleidheadh i a fiughantas aice fein. 'Nuair a bha Aindrea aon là a' bualadh, thainig a bhean-ualasal ud a stigh far an robh e a dh' fheoraich cionnas a bha aon de'n chloinn aige nach robh na shlainte. An deigh dhoibh a bh' tamull a seanachas, dh' fhiosraich i dheth an robh Tiomna-nuadh aige na thigh. Cha'n'eil, le'r cead, thuir e, ach b' fhearr leam gum bitheadh, agus gum b' urrainn domh a leughadh, agus a thuigsinn. Nach d' fhòghlum thu riamh leughadh a dheanamh, thuir i? Dh' fhòghlum ars esan; ach cha'n aithne dhomh ach beurl' a leughadh. 'S ann am beurl' a tha 'n leabhar a tha mis' ag ràdh, a deir i. Rinn a chridhe gàird-

eachas ris an sgeul. 'Se sin, a deir e a cheart ni a bha uam ! A' bheil aon diubh agaibh r'a sheachnadh? Chaidh i gu' grad chum an tighe, agus thug i Tiomna-nuadh a nasguidh do Aindrea, leis an robh e anabarrach toilichte. Chuir e an leabhar seachad gus am biodh crìoch air obair 's an sin dh' fhalbh e gu sùrdail dhatlhigh, chum gum biodh ùin' aig' air cuid deth a leughadh air an oi'che sin fein. 'S iad briathra Dhe a th' anns an leabhar so, a deir e ris fein. Nach mòr an meas a bhiodh agam air leabhar a sheoladh dhomh mar dh' fhàsainn saibhir, ach teagaisgidh an leabhar so dhomh mar dh' fhàsas mi saibhir gu sìorruidh. C' arson a bha mi co fad aineolach air an leabhar bheannuichte so? Agus c' arson a bha rùn air an t-Sagart a chumail an cleth orm? Tha mhiann orm, ge b'i ni a thacharas, trid beannacha Dhe, gun leugh mi e. Air dha bli mar so a' meòraich ris fein rainig e dhatlhigh, agus ghabh e cleud chlothrom air dol an uaigneas chum a leabhar a leughadh, agus thuir e, 'Se so leabhar Dhe, a chaidh òrduchadh chum peacaich bhochda, mar tha mise, a sheola do neamh. Mar is e a leabhar fein a th' ann, tha dòchas agam gun neartaich e mi chum a thuigsinn; uime sin asluichidh mi air gliocas a thoirt domh gu a thuigsinn, agus nach gabh mi ann an seadh mearachdach e. Air dha so a ràdh, shleuchd e sìos air a ghlùinibh, agus ghuidh e air a mhodh so: " O Thighearna, Dhe néimhe agus na talmhuinn ! is creutair truagh, aineolach mise; soillsich m' inntinn, chum, an uair a leughias mi t-fhocal beannuichte, gun tuig mi e, agus gun aithnich mi ciod is àill leat mi dheanamh, chum gun sàbhalar m' anam." Air an oi'che sin fein leugh e earrann deth, a thug mor thoileacha dha, agus lean e air sin a dheanamh, gus an do leugh e uil' e. Am feadh a bha e leughadh bha ioghnadh air nach robh e faicinn a bheag de na b' àbhuist an Sagart a theagasg dhoibh; cha robh guth air a phàp, air an * airionn, air aidmheil, air peannas corporra, air lughadh, † mu dheagh thoiltinneas nan naomh, làithibh féille, a' deanamh ùrnuigh le paidreanaibh, &c. Mo chreach ! thuir e, An robh mi cluinntinn nan nithe sin air an searmonachadh rè mo bheatha, mar na h-aon nithe feumail, ach cha'n fhaic mi iomra oirre san Tiomna-Nuadh? A' bheil an Sagart fiosrach air an ni so ! no'n do chuir Dia cagar na chluais, ag ràdh, nach 'eil fhocal fein fìor? Ge

* Mass.

† Absolution.

nach b' urrainn Aindrea na *nithe* sin fhaotainn anns an Tiomna Nuadh, fhuair e ann nithe gu mòr a b' fheumaile. Dhruìgh gu sònraichte na teagasgan so a leanas air : A deir Iosa, “ Cha'n'eil feum aig a mhuinntir shlàn air léigh, ach acasan a tha euslan.” Seadh, thuir e, “ Tha mi tuigsinn so : mar biomaid nar peacaich, cha bhiodh feum againn air Slanuighear.” A ris, “ Cha'n ann a ghairm nam firean a thainig mise, ach na peacaich chum aithreachais.” O nach sòlasach na briathra sin ! Tha mis' a'm' pheacach ; thainig e ga m' ghairms' am measg chàich. A ris, “ Mar so ghrà-dhaich Dia an saoghal co mòr 's gun d'thug e aon ghin Mhic, chum nach rachadh iadsan am mughadh a chreideadh ann, ach gum biodh a bheatha mhaireannach aca.” “ 'Se dh'eigh Aindrea, ann an deòthas anama, ' 'se so gràdh da rìreadh ; gu'n cuireadh Dia a Mhac air leithid de ghnothach.” Ach air dha smaoinich ris fein, “ Ghlaodh e mach, mo thruaigh mi ! Ciod am fàth misuich a tha dhomhsa san teachdaireachd so ? Coinnas is fios domh a' bheil cuid agamsa dhi ?” Chlaidheadh na h-earrannan a leannas e gu goirt. “ *Mat. xxv. 46.* “ Nach 'eil fhios agaibh nach sealbhaich luchd deanamh na h-encorach rioghachd Dhe ?” *1 Cor. vi. 9.* “ Bheir Dia do gach aon a réir a ghnìomhara. Amhghar agus teanntachd air gach anam duine a ta deanamh uilc. *Rom. ii. 6, 9.* 'Nuair a leughadh e earrannan mar iad sin, thuiteadh e fo thrumadas ; oir bha deagh fhios aige gun robh e fein na pheacach, agus gum bu cheart-bhreitheach do Dhia peannas a dheanamh air le leir-sgrìos bith-bhuan. “ Och, is duine truagh mi !” 's tric a ghlaodh e, “ cò a shaoras mi ?” Leis a bheachd so, air uairibh air àrduchadh le dòchas, agus aig àm eile gu trom-inutinneach le eagal, bhunaich e rè tamuill.

Faodar an so ainmeacha gun robh aig Aindrea bean, mac, agus dà nighinn ; bha chlann air fàs mòr. Cha robh e na chomas staid inntinn a chumail am folach oirre ; agus is minic a dh' fheoraich iad deth ciod e fàth iomaguin ? An toiseach b' àbhuist da leithsgeul eigin a ghabhuil ; ach air dhoibh fàs ni bu déine, theireadh e : “ A bhean mo ghaoil, agus a chlann mo cridhe, tha tuille ann an diadhachd na bha sinne a' saòilsinn. Tha'n Tiomna Nuadh ag innse dhomh gur peacach mi, agus 'se sin a tha cur iomaguin orm.” Bha spéis mhòr aig a theaghlach air, agus mheas iad an toiseach gun robh e fo chailleiginn de sheachran inntinn, ni a chuir mòr

mhulad orra ; ach air dhoibh fhaicinn gun robh e gu ciallach tuigseach auns gach cùis eille, dh' oirpich iad misneach a thoirt da, le ràdh. Ged a bha e gu deimhin na pheacach, agus cò nach robh ? gidheadh, gun robh e co deagh-bheusach ri aon duine sa choimhearsnachd, gun robh deagh chridhe aige, agus a' sìor dheanamh a dhleasuis. Is lag a mhisneach sin, thuir Aindrea, iocshlaint fhaoin do choguis leointe ! Mar 'eil am barrachd co'-fhurtachd aguibh ri thoirt domh, leigibh leam ; na cluinneam na bheir an tuille cràidh dhomh ! A' bheil e 'nar comas innse domh mar gheibh mi cuibhte de m' pheacaidh ? Gu deimhin tha, a deir a bhean, theirig a ghràidh a dh' ionnsuidh an t-Sagart, dean t-fhaosaid ris, agus bheir e maitheanas duit ann am prioba na sùl. Bheir esan domh maitheanas ! ars Aindrea, 's e tarruing osna throm ; dh' fhaodadh sin fòghnadh an làithibh m' aineolais ; ach is atharacha maitheanais a tha nis a dh' eashluiddh orm. 'Se Dia a mhain, a ghaoil, a dh' fhaodas maitheanas a thoirt arson peacaidh ; agus cha mhò tha e'n comas au t-Sagairt maitheanas a thoirt seachad, na tha agadsa no agamsa. Is minic a chual a theaghlach e ri mionnan agus malluchadh, a' guidhe mballuchd air anam fein agus dhaoin' eile, gun iomaguin ; ach 'nuair a chual' iad e a' cur an t-Sagairt an suarachas, agus a chomas air maitheannas peacaidh a thoirt seachad, a chur an ag, dhruid iad an cluasan, mu'n cluinneadh iad tuille de chainnt co eagallach. Air an doigh so bha Aindrea air iomadhruideadh le còmhrag o'n taobh a muigh agus le eagail o'n leth a stigh.

Ghlac e aon là a leabhar, agus leugh e ann an Soisgeul Luc. xv. 'Nuair a thainig e chum na h-earrainne sin, far a' bheil am mac struidheil ag ràdh, " Eiridh mi, agus theid mi dh' ionnsuidh m' athar, agus their mi ris, Athair, pheacaich mi'n aghaidh fhlaithheanais, agus a' d' làthairse, agus cha'n fhuil mi tuille gu'n goirte do mhac dhiom," thuit e air a ghluinibh, a càramh na h-earrainne so ris fein, ghlaodh e mach gu durachdach a' guidhe arson maitheanais, trid Iosa Criosd. Ach air dha sùil a thoirt air an leabhar, chunnaic e na briathra so, " 'Nuair a chunnaic Athair e, ghabh e truas mòr dheth, agus ruidh e, agus thuit e air a mhùineal, agus phòg se e." Agus gu grad chuimhnich e air earrainn eile, " gu'n glanadh fuil Iosa Criosd o gach pheacadh ;" mhaothaich a cluidhe le beachd a ghabhuil air gràdh Dhe, le Mhac a chuir a shaoradh pheacach ; agus le e fein a thilgeadh am buil De

trid Chrìosd, mhothaich e sòlas ag éiridh suas 'na chuidhe nach'd fhairich e riamh roimhe.

CAIB. II.

Bha Aindrea ni bu mhisneachaile ann an labhairt r'a theaghlach. A dhara coinneamh ris an t-Sagart. Mar ghnàthaich an Sagart e fein.

THOISICH Aindrea a nis air labhairt ni bu mhisneachaile r'a theaghlach na b' àbhuist da, agus chuireadh e'n céill doibh mu ghràdh Chrìosd ann e fein a thoirt suas mar éiric arson pheacach. Dh' earalaicheadh e iad gun dearmad a dheanamh air slainte co mòr ; agus le deoir air a shùilibh, sparradh e orra am feum anabarrach a bhà air aithreachas a ghabhail a oibrìbh mharbha, air a cridhe atharachadh, agus air nuadhachd beatha. Bha iad uile, ach a nighean b' òige, ga mheas as a riaghailt ; ach bha ise o thùs ag éisdeachd ris le ro-aire ; agus 'an ùine ghearr thainig i ga ionnsuidh, agus le caomhalachd na gnùis, dh' aidich i gun do dhrùigh na nithe a labhair e gu mòr oirre, gun robh iad na beachd a là agus a dh' o'iche, agus gur minic a bhruadair i umpa ; gum bu nàr leatha, rè ùine mhòr, sin aideachadh, agus uime sin, gun do cheil i e ; ach gun robh a h-inntinn co iomagaineach, 's gun d'thainig i nis ga ionnsuidh a dh' iarraidh a chomhairle. Bha aiteas mòr air Aindrea sin a chluinntinn ; shoilleirich e dhith co fuemal 'sa bha e gun chùis co cudthromach a chuir air faoineachd, agus dh' oirpich e gràdh Chrìosd do cheann-cinnidh nam peacach a chuir fa comhair, ag earalachadh oirre gabhuil ris a chuireadh agus tighinn da ionnsuidh gun dàil ; nach ruigeadh i a leas aon ni ga cliuthachadh do Chrìosd, ach a h-uireasbhuidh, ni a dheanadh e gu saor suas. An ceann ùine bheag fhuair Aindrea de thoileacha gun d' iompaicheadh a bhean 'sa m'haic, tre ghràs De, chum na firinn, gu h-iriosal ag iaruidh slainte aig bun e chroinn-cheusaidh ; ionnas nach robh a nis ach a nighean bu shine na theaghlach gun iompachadh' Bhunaich ise gu h-adhartach a' cur an aghaidh gacl combairl. agus earail a bha e na urrainn a thoirt oirre.

Air an doigh so bha na gnothaichean ; agus bha e nis còrr agus bliadhna o'n a bha cheud chonaltradh aige ris an t-sagart ;

agus bha e gach àm a dh' fheadadh e a' meoraich air an an Tiomna Nuadh, agus bha e ga thuigsinn agus colach uime mar nach b' ole; agus bha e trid gràis comasach a ghnàth chum freagradh a thoirt maille ri ceannsachd agus eagal, do gach uile dhuine a dh' iarradh air reusan an dòchais a bha ann." Mu'n àm so rinn an Sagart guth aig tigh Aindrea gu fios fhaotainn ciod a bha ga chumail air ais o theachd ga fhaosaid agus gu bhi aig an airionn. Sa cheud dol a mach, bha sgàth air Aindrea an fhìrinn innse, agusghabh e gne leithsgeil arson a dhearmaid; ach smaoinich e nach b' ion da nàir a bhi air arson aon ni a dh' fhòghlum e o fhocal Dhe, agus gum b'è ghnòthach aidmheil fhollaiseach a dheanamh gun robh e air iompachadh o na mearachdan gun robh e roimhe ciontach. Chuir e riomhe an ath-uair a thigeadh an Sagart, gun labhradh e ris gu saor soilleir m'an chùis.

Goirid an diaigh so, rinn an Sagart guth air Aindrea, agus thug e achmhasan sgaiteach dha arson e dhearmad a dhleasnais. Ghnàthaich e cainnt smachdail gharg ris, agus thug e mòran ana-gnàthachaidh dha. Ach bha Aindrea air oilceanachadh le Chrìosd, agus dh' fhoghlum e bhi *macanta* agus *iriosal* na chridhe, agus air an aobhar sin, gad a bha eagal tràilleil roi'n t-Sagart air fhagail, cha' robh inhiann air cainnt bheadai no mhi-mhodhail a thoirt dà, ach cho'-riasonaich e gu séimh ris arson a sglànhrúinn. Ro mhath, ars' an Sagart, bharaiaich mi gur ann mar so a dh' éireadh dhuit arson do ro-dhéigh air fiosrachadh. Dh' ionnsuich thu, tha mi tuigsinn, tàir a dheanamh air a chléir, agus cha'u'eil ni's mò eagal peanais ort. Cha robh futhair agam ris ni b' fhearr le d' ladurnas a dhol a leughadh na Tiomna Nuadh. Nam biodh tu agam san *Spainnd* no ann am *Portugal*, gheibhinn do chuir ann an *tigh-peanais*,* leis an dioladh tu arson t-ann-dànachd. Ach anns an rioghachd so, far a bheil saorsa coguis aig gach neach, agus comas smaoinich air a shon fein,

* Inquisition.

Chum gun tuig mo leughaidhearan ciod e an t-ionadalaoidh so, soilleirichidh mi dhoibh ciod e. Is gne de mhòd Eaglais a th' ann, a tha rannsachadh a mach gach seorsa mearachd, a réir an beachd-san. 'S ann a dh' òrduicheadh e an toiseach anns an treas-linn-deug, le Eaglais na Ròimhe, agus bha e air a ghabhuil a stigh do chuid de rioghachdan, agus ann an cuid eile, cha robh. Theirear ri àrd-luchd-riaghluidh a Mbòid so, "Luchd rannsuich gach easaonachd mbi-chreid-each," agus tha tigh aca ris an abrar *Luchuir Ionad a chlaoidh*, far an cum iad mòd air muinntir a mheasas iadsan ana-creideach.

ionnas gu bheil ar cumhachd-ne ann an cor fìor chunnartach. Gun tàmailt air bith a thoirt duibh, thuirt Aindrea, tha mi toirt taing do Dhia arson gu bheil mi thàmh ann an rioghachd far am faod gach neach roghainn a dheanamh air a shon fein; cha mhò tha mi meas gu'n cuir e mòr urram air creidimh gur eiginn peannas a ghnàthacha mu'n cumar daoine ris. Chuir an terrachad so, a labhair an fhirinn, air mhodh co séimh, an Sagart ann am feirg mhòir; ionnas gun do dhì-chuimhnich e a mbeasarachd a bhuineadh ga dhreuchd, agus air togail a bhata os cionn a chinn, blagair e grad pheanas a dheanamh air Aindrea, nam biodh a chri' aige labhairt tuille air an doigh sin. Bha duilichinn mhòr air Aindrea, a chionn an Sagart a dhol cor mòr air aimhreachd; oir leis mar leugh e'n Tiomna Nuadh, thuig e mar bhuineadh do shearmonaich an t-Soisgeil e fein a ghiulan, agus bhà e na thosd gus am fac' e gun do leag e làmh, agus gun do thraoigh corruich an t-Sagairt. Labhair e ris air a mhodh so. An e ur barail, le'r cead, gur ann le shamhuil so de ghiulan a mholas sibh an creidimh air a bheil sibh nar ministear? No bheil dùil agaibh gun d' thoir a leithid sin de ghnathachadh mis air m'ais? Ma tha, tha sibh air ur mealladh. 'S e rinn an t-atharrachadh orm gun d' fhuair mi mothachadh gun robh mi ann am mearachd, a tha toirt na h-urrad oilbheum dhuibse: agus cha dean ach am barrachd dearbhaidh air an taoibh eile mo thoirt air m'ais. Ma tha fiuthair agaibh drùghadh ormsa, thigibh a steach do m' thigh, agus leigibh leam na th' aguibh ri ràdh a chluinntinn, agus ma bhitheas e a reir focail De, cha bli mise do-chomhairleachaidh.

An uair chaidh cosg air fearg an t-Sagairt, bha nàir air

Tha seirbhisich aca fòdhpà ris an abair iad *maoir*, a chuireas an òrdugh an gnìomh, a réir mar chi sibh an tighibh mòid eile. 'Nuair a shaoilear neach a bhi na ana-creideach tha aon de na maoir sin air a chur ga ghlacadh. Tha 'n t' òrdugh so air a ghrad chuir 'an gnìomh gu h-ullamh dìomhair, ionnas gu bheil an duine air iunndrain gun fhios aca c' ait an deachaidh e; agus thachair e aon uair gun deach fear, a thriuir mac, agus a thriuir nighean, a bha san aon teaghlach, a ghlacadh, agus an cuir do phrìosan an Ionaid-chlaoidh, gun fhios aig a h-aon diubh gun robh càch ann, gus an d' thainig ceann seachd bliadhna, 's gun deach an cur fa sgaoil.

Ann a phrìosan dhòineach sin tha'n neach a chuireas ann air a chlaoidh agus air a riasladh gu goirt, gach alt air an cur a' tàdh a chéile; fheoil air a reubadh agus air a beubanachadh gu sgreitidh. Mar iompaich so e, tha e 'n sin air a liuthairt thairis do na h-uachdarain, chum a losgadh le teine.

arson a ghiulain : 's an uair a choimeas e a ghnàthacha neo-chuanda fein ri ciùineachd Aindrea, bha e gu mòr air irioslachadh na bheachd fein, air chor 's gun robh e déigheil air falbh gun dol a stigh ; ach smaoinich e aige fein, Ma dh' fhalbhas mi, agus gun seachain mi a chùisa cho'riasonachadh ris, bithidh buaidh mhòr aig' a'm' aghaidh, agus innsidh e do gach neach sa choimhearsnachd gun d' fhartluich e orm ; agus leis sin mi-mheas a' tharruing orm o'n chuid eile dhethl 'n t-sluagh. Osbarr, cha'n'eil ann ach duine truagh aineolach, agus cha bhi e cruaidh orm, mar d' thoir mi mothachadh dha, a chuir gu tosd. Air leis, le aontacha r'a thairgse, gu'n rachadh di-chluimhn air co neo-ìomchuidh 'sa throid e roimhe, agus gun d' thugadh e dearhhadh air a shuairceas agus air irisleachd. Leis a bheachd sin chaidh e stigh, agus shuidh e taobh a ghealbhain ; agus theann muinntir an tighe ga'n còir a dh' eisdeachd ris na theireadh iad.

CAIB. III.

Co'-chainnt an t-Sagairt agus Aindrea.

NACH dàn' an gnothach dhuitse, a deiran Sagart, teanna ri co'riasanacha riumsa mu chreidimh, is urrainn *Laidinn* a leughadh agus a sgrìobhadh, agus a tha eolach air na nithibh sin ?

Aindrea. Is eiginn gum bi an ni air a' bheil co'chòir aig gach duine, na ni soirbh r'a thuigsinn. Ma tha rùn ormsa mìraodaich a thombas, agus gun slat-thombais agam, 's eiginn domb a ghabhuil air thuairmeas, no air focal neach eile ; ach ma tha slat-thombais agam, tomhaisidh mi 'n t-aodach, agus 's beag am foghlum a dh' fheumas e gu thuigsinn cia meud a th' ann.

Sagart. Ciod a tha thu cialluchadh le sin ?

Aind. Tha gun do bhuilich Dia orm inneal-tombais gu fios a thoirt domb, agus gur còir dhomhs' an t-inneal sin a ghnàthachadh, agus saoilidh mi nach feum e na h-urrad fhòghlum 's a tha sibhs' a' smaoinichadh.

Sag. O ho ! tha mi nis ga d' thuigsinn : 'si mo bharail gu bheil thu cialluchadh, gun d' thugadh dhuit na Scriobtuire chum na nithe sin a thuigsinn, agus gu bheil gach ni r'a thombas leis an riaghailt sin. Nach e sin a th' ann ?

Aind. 'Se, gu deimhin.

Sag. Ach an d' thug thu fainear nach 'eil an leabhar sin ach a mhàin arson muinntir fhòghluimte, agus nach 'eil gnothach sam bith aig do leithidse ris ?

Aind. Is cuimline leam gur tric a dh' innis sibh sin domh, m' an do leugh mi e ; ach an uair a leugh mi e, 'sa ghuidh mi arson gràs chum a thuigsinn, mhothaich mi gun robh e so-dheanamh. Cha'n'eil mi meas gur urrainn domh gach earrann deth a mhìneachadh ; cha mhò a shaoileas mi gur comasach do'n duin' is glic' air thalamh a dheanamh ; ach tre ghràs Dhe, tha dòchas agam gun do thuig mi na tha feumail gu m' dheanamh glic chum slainte.

Sag. Gu deimhin, is tu aon de na daoine is beag-naraich a chunnaic mi riamh, a' smaointeachadh gur urrainn duitse na Scriobtuir' a thuigsinn, an uair a tha daoine oileanaichte fòghluimte a' meas na ghnothach cruaidh am mìneachadh !

Aind. Cha'n nàr leom aideacha, le'r cead, nach 'eil mi ionnsuichte. Ach theagamh ma bheir sibhse fainear do na rannaibh a leanas, a chunnaic mi san Tiomna Nuadh, nach leig sibh na h-urrad chudthrom air bhì oileanaichte. Tha ar Tighearna beannaichte ag ràdh, " Bheiream buidheachas duit, O Athair, a Thighearna nèimhe agus na talmhuinn, arson, gu'n d' fholuich thu na nithe so o dhaoineibh *cagnaidh* agus *tuigseach*, agus gu'n d' fhoillsich thu iad do *leanabaibh*."

Mat. xi. 25. A rìs, " Mar iompaichear sibh, agus mar bhì sibh mar *leanabana*, nach dtheid sibh a steach do rioghachd nèimhe." *Mat. xviii. 3.* Tha 'n t-Abstol Pòl ag ràdh, " nach iomadh iad *dhìbh a ta glic* a thaobh na feola, a tha air an gairm." *I Cor. i. 26.* Agus a rìs, " ma shaoileas neach air bith 'nar measg e fein a bhì *glic* san t-saoghal so, biodh e na amadan, chum 's gum bhì e glic." *I Cor. iii. 18.* B' urra dhomh iomad earrann eile de'n ghne cheudna a chomharachadh a mach ; ach saoilidh mi gur leoir iad sin, a nochdadh nach do mheas ar Slanuighear agus na h-Abstoil, fòghlum co feumail 's a tha mòran a' deanamh. A thuilleadh, is aithne dhuibh, co math 's is aithne dhomhsa, gur ann a bhuilich ar Slanuighear beannaichte, Iosa Criosd a chuid bu phailte ga ùin' a' labhairt ris na daoineibh neo-inbheach ; agus gu bheil a shearmoinean do na bochdaibh air an aithris san *Tiomna Nuadh*. Cha 'n fhaic mi, mata, aon aobhar c'arson nach tuigeadh duine bochd *Eirionnach* cainnt ar Tighearna, co math ri *Iudhach* bochd ; cha mhò a chi mi cionfath air

bac a chur air na *h-Eirionnaich* bhochda o leughadh an nì a mbeas esan bu ghlice na sinne uile, iomchuidh gu'n cluinneadh na *h-Iudhaich* bhochda.

Bha'n Sagart, aig nach robh futhair ri leithid sud a chluinntinn, fo chaileiginn de imcheist; agus thuig e nach b' urrainn da a fhreagradh. B' eiginn da, uime sin e fein a dhion fo neo-thuiteamachd na *h-Eaglais*, agus a ràdh, gun do chum an *Eaglais*, 'na gliocas, na *Scriobtaire* o bli air an leughadh. Cha robh sgoinn aig *Aindrea* ga shamhuil sin de argumaid agus thuir e nach robh tuille feumail a thoirt dearbhaidh dha nach bi an *Eaglais* as leth an robh 'n Sagart a' tagradh, idir an *Eaglais* fhior. Cha mhòr nach do chlaoidh so foighidinn an t-Sagairt, ach air dha a chuimhneachadh mar bhrùchd e mach ann am feirg roimhe, chum e air fein, co math 'sa dh' fhaod e, ag ràdh, o 'n bu deoin leis na *Scriobtaire* a bli aige gum faodadh e sin; agus gun nochdadh esan da as na *Scriobtaire* sin, gun robh gach nì nach bu chaomh leis m' an *Eaglais Naomh Choitchionn*, air an òrducha le Dia.

Aind. Ma nì sibh sin, a deir *Aindrea*, geallaidh mise gum pill mi gu grad d'a h-ionnsuidh.

Sag. Thig mata, leig leam a chluinntinn na th' agad ri ràdh na h-aghaidh?

Aind. Tha mi meas gu bheil i gu h-iomlan mi-fhalluin; ach 's iad so a leanas a chuid is fìor àraidh a tha mis a' cur nan aghaidh, an *Airionn*—*Aidmheil*, *Peanas*—agus *Lughadh*—*Ungadh*—*Staid mheadhonach*—*Urnuigh* ri *Naomhaibh*—agus a bharr orr' uile, *Toilltinneas dhaonna!*

Sag. Tòisicheamaid leis an *Airionn*—'S i'n *Airionn* an t-seirbhis sin far a' bheil dùilean an arain agus an fhìon air an coisrigeadh leis an t-Sagart, agus air an tionnda gu fìor chorp, agus fuil Chrìosd, agus air an toirt suas do Dhia mar iobairt neo-fhuilteach arson peacaidh. Cha ruig thu leas ach amharc san *Tiomna Nuadh*, air leat a th' air do chrann co mòr, agus chi thu gun dubhairt Chrìosd m'an aran, "'S e so mo chorp" agus m'an fhìon, "'S i so m' fhuil." Cìod is urrainn duit a ràdh an aghaidh cùis a tha co soilleir?*

* 'Nuair a chuirear na Pàpanaich chuige le ràdh c'arson nach 'eil iad, a réir samhlaidh Chrìosd, a' toirt a chupain do'n luchd-comunaich co math ris an aran, their iad gum b'abstoil, agus nach bu neo-chleir, iadsan a bha maille ri Chrìosd; agus air an aobhar sin gu bheil an gnàthachadh-san a réir mar rinn esan. Is math a dh' fhaodar a smaointeachadh nach robh a shamhuil sin de eadar-dhealachadh, mar

Aind. Tha mi 'g aideacha, le'r ceud, gum faighear na ceart bhriathra sin ann mar a thuirt sibh. Ach gu ma toil libh a thuirt fainear, nach'eil gach focal r'a ghabhail dìreach san t-seadh 's an labhrar e. Tha'n t-Abstol Pòl ag ràdh

tha na Pàpanaich a' meas, eadar a chléir agus an luchd-éisdeachd, ri linn nan abstol. Tha cheisd furasd fhuasgladh. Faicibh II Caib. de'n cheud Litir chum na'n Corintianach, agus chi sibh an sin an t-Abstol a' labhairt air a mhodh so, "Co minic 'sa dh'itheas sibh an t'arran so, agus a dh'olas sibh an cupan so, tha sibh a' foillseachadh bàs an Tighearna gus an d' thig e;" agns a rìs, "Ceasnaicheadh duine e fein, agus mar sin itheadh e de'n aran sin, agus òladh e de'n chupan sin." A nis dh'fheoraichinn a cheist shoilleir so. An robh ach cleir uile ann an eaghluis Choriuth? Mar robh, bu chùis iongantach e, agus ma bha, cha'n'eil cionfath iomchuidh air a chupan a chumail o'n luchd-éisdeachd. Ma theirear gu bheil cumhachd aig an eaghluis an t-atharracha sin a dheauambh; 's e mo fhreagrachd-sa, ma's deoin leis an Eaghluis dubh a ràdh ri geal, their mise geal ris gu là mo chrìche. 'Se so mar tha chùis.—Tha'n cupan a chumail o'n t-sluagh, air tùs, chum urram a chuir air a chléir; oir ann an Eaghluis na Roimbe, cha'n'eil miagh idir do'n t-sluagh, ach tha na sagairt ann an àrd mheas; agus san dara h-àite, a chumail suas an teagaisg mbeallta sin, Gu bheil fìor chorp agus fuil Chrìosd anns a chomunach.

Tha'n t-iomlan de cò'-riasunacbeadh nam Pàpanach air a stéigh-eachadh air caiunt ar Slannigh'ear a ghabhail san t-seadh san deach an labhairt. 'S e so mo chorp, agus 'Si so m' fhuil: ach faiceamaid cìod gus an treoraich so sinn: A deir e, 'S e 'n cupan so an Tiomna-Nuadh. Ma ghabhas sinn iad dìreach mar chaidh an labhairt, 'S e'n cupan, agus cha'n e am fìon a bha ri òl; oir cha'n'eil e'g ràdh, "'Se 'm fìon so an Tiomna-Nuadh ann am fhuilsa," ach "an cupan so, &c. Faic mata cìod an fhoineachd gus an toir a cho'-riasunacha so daoine! 'S eiginn duinn air tùs a chreidsinn gur cupan am fìon, 's an sin gur fuil am fìon, agus a cheart fhuil sin a bha gu siubhlach a ruith feadh chuile duine beo, a bba san àm a làthair, agus na shuidh aig a bhord air an robh an cupan; agus gun robh an ceart chorp sin na shìneadh air an àm sin air a bhord, ann an dreach mir arain!!! Nach 'eil sinn a' faicinn annta-san a tha creidsinn a leithid sin, dearbhadh soilleir gun do còilìonadh an fhàisneachd sin, "Air a shon so, ('se sin, a chion nach do ghabh iad ri gràdh do'n fhirinn,) cuiridh Dia treun oibreachadh meallaidh d' an ionnsuidh, ionnasgu'n creid iada bhreug!" 2 Tes. ii. 11. Cuiridh mi sìos naigheachd bheag san àite so, a ni, faodaidh e bith, tuille drùghaidh air cuid de dbaoinibh, na ni an arguin is ro-dheas-chainntiche.

Bha duin' uasal de mhuinntir eaghluis na Ròimhe dol a plòsadh bean uasal de'n cbreidimh Ath-leasaichte, agus rinn iad suas eatorra fein nach biodh connsachadh sam bith aca mu thimchioll an creidimh. Rè bhliadhnaichean an déigh dhoibh pòsadh bha iad ro aou-sgeulach; ach an ceann ùine àraidh, bha'n sagart a bha tadhall an tighe, le fìuthair nach bu deacair a bbean-uasal iompachadh, a' toirt teamn oirp

mu'n charraig as an d' thainig uisge chum nan Israeileach, "Gum b'i a charraig sin Criosd." 1 *Cor.* x. 4. Ach 's cinnteach gum b' fhaoin a smaoinreacha gum b'e 'm meall cloiche sin Criosd ; gidheadh tha cheart stéigh againn gu sin a ràdh, 's gur e'n t-aran agus am fion san airioun fìor chorp agus fuil Chriosd. Cha'n'eil mis a'm' dheagh sgoileir, ach tha tuigse nàduir ag innse dhomb, nach 'eil briathra ar Slau- uighear r'an tuigsinn air doigh a bhiodh 'an aghaidh nàduir. A nis, le'r cead, ma smaoinicheas mi gu bheil na briathra sin a' cialluchadh gu bheil an t-arran agus am fion sin a' fàs nam fìor fheoil agus nam fuil, 's eiginn domh a bharalachadh gun robh earrann de chorp Chriosd air a chuir air a bhord, an déigh dha an t-aran a bheannachadh, ged a bha a chorp san àm cheudna gu slàn fallain ; no ann am briathraibh eile, gun robh a chorp gu h-iomlan air atharrachadh as an ionad san robh e, am feadh nach do ghluais e as. Oir ma deir e, "Se so mo chorp," agus gu bheil e dìreach r'a thuigsinn san t-seadh sin, an sin 's e chorp *uile* a bh' ann, agus cha'n ear- raun idir dheth, a dh' fhàs an riochd an arain. A ris, 's eiginn domh a chreidsinn gun d'fhàs criomag arain, nach cudthromaiche leth ùnnsa, na ni a chudthromaiche iomadh clach. Osbarr, 's eiginn domh a chreidsinn gu bheil an ni a tha cosmhuil ri aran, a' laimhseacha mar aran, agus a' bhlasad mar aran, calg-dhireach an aghaidh sealla mo shùl, mothach-

air aidmheil a mholadh gu mòr dhi. Rinn e mòran a chliuthachadh teagasg* a bhrìgh-atharrachaidh, agus dh' fhàs e ro dhraghail do'n mhnaoi le meud a liosdachd. Smuaintich i cionnas a gheibheadh i bhi cuibhte dheth ; bha i aon là mar gum biodh i dùl do ghéilleadb, agus gheall i gun rachadh i'n t-ath-latha chum na h-airioun maille r'a fear, nan ceaduibheadh iad di fein an t-abhlan a dheasachadh. Dh' aontaich an sagart gu grad ris an tairgse, air ghaol a faotain air a b-iompachadh. A réir mar thuir i chaidh i do'u Tighchoinneamh maille r'a fear, agus an déigh do'n t-Sagart an t-abhlan a thug i leatha a choisrigeadh, dh' fheoraich i gu saor soilleir de'n t-Sagart, an robh e nis da rìreadh air a thionndadh gu fìor chorp Chriosd ? Fhrea- gair e gu neosgathach, *Gun robh an t-iomlan de'n aran air a thionndadh gu corp Chriosd, agus nach robh a bheag de'n ghne a bh' ann roimhe, mar aran, a nis ann.* Ma tha sin fìor, a deir ise, faodaidh tus itheadh gun sgath gun eagal ; ach air mo shon *fein*, cha deoin leam beantuinn ris, oir rinn mi suas e le puinnsean laidir. Ghlac uabhas an Sagart ris na t-bachair, agus gun fhiuthair aige ris, ach cha chuireadh e a bheatha ann an cunnart arson teagasg a mhol e co dùrachdach mar lan fhirion. Bha'n duin' uasal air a bhualadh co mòr leis na chun- naic e 's nach deach e riamb tuille chum na h airioun.

* Transubstantiation.

† Wafer

adh mo làmh, agus blas mo bheoil, gur e da rìreadh feoil agus fuil a th' ann. Agus fa dheireadh, gur eiginn domh a chreidsinn cùis is cruaidhe na sin uile, gur ann a tha luchd muinntir ar Tighearna air am beathachadh le lòn aimsireil an ionad lòn spioraduil.

Sag. 'S e sin breith a thoirt le mothachadh, agus ni h-ann le creidimh.

Aind. Le 'r cead, nan abradh ar Slanuighear, Cha 'n 'eil so na aran ni 's faide, ach tha e gun teagamh air a chaochla gu brìgh mo chuirp, ged a tha coslas arain do ghnà air; b'e dleasnas nan deisciobuil a chreidsinn, a dh' aindeoin an dearbh bharail; ach leis mar nach do shoilleirich e a chùis, cha 'n 'eil mi ni 's mò r'a shaoilsinn gur ann ann am fìor bhladh nam briathran a labhair e, no 'nuair a thuir e, "Is mis' an dorus," no "Is mis' an t-slighe." Tha e air innse dhuinn gun do thionndaidh ar Tighearn uisge gu fion aig cuirm bannse: ach cha dthug e dhoibh deoch ann an uile dhreach agus buaidh uisge, agus innse dhoibh, gu 'm b' fhion a bh' ann. 'S an uair a thog e Lasarus o na marbhaibh, bhuilich e air gach coslas agus buaidh a bh' air duine beo; ach cha d' iarr e air a dheisciobuil a chreidsinn gun robh Lasarus, am feadh a bha e na shìneadh anns an uaigh, as eug'ais comas gluasad, no samhlaidh air bli beò, na fhìor dhuine beò, ag imeachd ma 'n cuairt, a labhairt agus a' deanamh mar dhaoin eile. Nam b' ann de 'n ghne so a bhiodh a mhiorbhuile, is tearc iad, mar mo bheachd, a bhiodh air an aomadh chum a leantuinn. A thuilleadh, thug ar Tighearna soilleireachd dhuinn air gach earrainn de 'n ghne so, 'nuair tha e 'g ràdh, "*Is spiorad, agus beatha* na briathra tha mi labhairt ribh. 'S e 'n spiorad a tha beothachadh, *cha 'n 'eil tairbhe sam bith san fheoil.* Os barr, Tha ar Tighearn ag ràdh, *Deanaibh so mar chuimhneachan ormsa;* a tha nochdadh dhomh, gur e bha na bheachd gun d' thugadh an t-Suipeir so 'n ar cuimhne na dh'fhuiling e arson a shluaigh. Ach an déigh so uile, ceadaichibh dhomh dà cheist fheoraich dhibh m' an chùis so.—'S e cheud ni, C'ait am faigh sibh, ann an giùlan ar Tighearna air an àm so, aon ni mar ni na Sagairt 'an àm na h-airionn iòbradh? Tha mi 'g aideacha gu bheil an caochladh mòr a th' eadar mar ni sibhse anns an tigh-choinneamh, agus na tha mi leughadh uime anns an t-soisgeul, a' cur mòr òghnadh orm. Seadh, le 'r ceud, cha mhòr nach saoleadh coigreach a thigeadh a stigh gur ann a

Bha sibh ag aithris earrann de chluiche, mar thoileachadh ris an luchd-éisdeachd, seach a' toirt aoraidh do 'n Dia sin ga'n oir seirbhis a toirt ann an spiorad agus ann am fìrinn. 'Si cheist eile a dh' fbeoraicheas mi—Ciod a chòir a th' aguibh air an fhion a chumail o 'n luchd-éisdeachd? Oir dh'àithn' e san a dh' iarr air a dheisciobluibh an t-aran a ghabhuil, iad a ghabhuil an fhìona mar an ceudna.

Bha an da cheist gu math draghail do'n t-Sagart; agus 'se gach ni a bh' aige ra ràdh, gun d' òrduich an Eaglais e, agus gum b' eiginn da bhi ceart. Ach chuir Aindrea roimbe an Tiomna Nuadh a ghabhuil mar a riaghailt, agus cha ghéill-eadh e ann an aon phonc, mar deanta gu soilleir a mach dha e o fhocal De.

Dh' innis an Sagart dha gum bu bhurraidh, tagluinneach, draghail e; agus nach cuireadh deagh Chrìosduidh air bith ag nach b' e fìor chorp agus fuil Chrìosd a bh' ann; uime sin, dh' iarr e air an t-ath ni a bha e cur na aghaidh ainm eachadh.

Aind. Their sibhse ri'r luchd-éisdeachd, gu bheil e fiach-acht orra iad fein fhaosaid ruibh, agus *peanas* a shònrachadh dhoibh arson an ciontaidh, agus an sin *maitheanas* a thoirt doibh.

Sag. Tha sin uile fìor; cha do chuir fìor Chrìosduidh riamh an ag e.

Aind. Bhithinn 'nar comain nam feuchadh sibh aon ni san Tiomna Nuadh a tha 'g àithne sin.

Sag. Is rèidh a ni ma sin. "Ge b' e air bith iad d' am maith sibh am peacaidh, tha iad maithte dhoibh; agus cò air bith iad d' an cum sibh am peacaidh gun mhaitheadh, tha iad air an cumail." *Eoin* xx. 23.

Aind. A' bheil sibhse cinnteach, le'r cead, gu bheil sibh a làn-thuigsinn nam briathra sin? Agus am faod sibh a cbreidsinn, gum faigh, le ùghdarras an fhocail so, gach sagart comas àithne ga shluagh aidmheil a dheanamh ris, e shùnracha *peanas* doibh, agus an sin *maitheanas* a thoirt doibh? Gabh-aibh mar shamhladh sagart L. ann an sgìreachd N. duin' is minic a fhuaradh na shìneadh air an rathad-mhòr, air mbsig; no idir sagart eile M. ann an sgìreachd O. a tha a chaithe-beatha ro-mhi-stuama; an abair sibh gu bheil na daoine sin iomchuidh air *maitheanas* a thoirt arson peacaidh do chiontach? Cha 'n 'eil iad, ma tha mo leabhar-sa ag innse na fìrinn, 's ann a tha an leithide sin de dhaoine, eadhon, ged is sagart

iad, ma bhunaicheas iad gun iompachadh, airidh air an tilgeadh anns an loch a tha dearg-losgadh le teine agus pronusc. •Ach an déigh sin uile, c'ait a' bheil faosaid ri sagart air ainmeachadh 's na Scriobtuiribh?

Sag. Tha 'n t-Abstol Seumas ag ràdh, “Aidichibh ur lochdan.”

Aind. Tha ìoghnadh orm gu bheil sibh a' creidsinn gur e sin brìgh nam briathra. Ma ghabhas sibh a chuid eile de'n earrainn, tuigidh sibh ciod a tha 'n t-Abstol a' cialluchadh. —“Mo bhràithre, aidichibh ur lochdan do chàch a chèile;” o bheil e soilleir nach robh an t-Abstol a' cialluchadh a bheag coltach ri aideachadh do Shagart. Agus c'ait a' bheil còir air a thoirt duibh san Tiomna Nuadh air *peanas* a leagadh air ur luchd-éisdeachd?

Sag. Bha mi smaoinreacha mar thachair; leig thu ris e anis. Cha chaomh leat smachdachadh càirdeil na h-Eaglais; agus 's e sin an cionfath mu nach toigh leat i.

Aind. Is fad a ghabh e uaithe sin; oir riamh o leugh mi 'n Tiomna Nuadh, tha mo ghiulan gu tur air mùghadh, ionnas, tre ghràs De, nach 'eil mi, mar bu ghnà leam, air mo thoirt thairis do 'n pheacadh; uime sin cha b'ion domh eagal a bhì orm, de m' thaobh fein, arson ur peanais; ach tha toil agam fhaicinn c'ait a' bheil ur barandas air a shon o fhocal De?

Sag. Nach do leugh thu na thuirt an t-Abstol Pol. “A shamhuil sin de dhuine a thoirt do Shátan chum sgrios na feòla, chum gu'm bì an spiorad air a shaoradh ann an là an Tighearn Iosa.” 1 *Cor.* v. 5.

Aind. Tha Pòl a' nochda ciod a bha e cialluchadh leis na leanas; “Uime sin,” tha e 'g ràdh, “cuiribh air falbh an droch dhuine sin as ur meadhon fein.” 1 *Cor.* v. 13. O bheil e, air tùs, soilleir gu bheil an Sagart ann am mearachd, 'nuair a tha e gabhail air fein an ni a sheol an t-Abstol do Chomunn nan Criosdui'ean a dheanamh; san dara h-àite, 'nuair a bheir e air duine peanas a dheanamh air a chorp fein, tha e deanamh ni nach buineadh dha; a chionn nach i'n àithne, thoir orra peanas a dheanamh, ach, Cuiribh air falbh a shamhuil sin de dhuine as ur measg.

Sag. Tha peanas na smachdacha feumail, agus tha e freagarrach do chrìch àraidh.

Aind. Tha e do'n Chlèir; a chionn gu bheil fiamh air an t-sluagh rompa, agus a' toirt orra tuille eagal bhì aca ro'n

t-Sagart na bhios aca roi Dhia fein ; agus tha so soilleir o iad a bhi bristeadh àitheanta Dhe gach la ; ach 's eiginn iarrtas an t-Sagairt a dheanamh air gach aon chor. Is cuimhne leam a bhi aon uair air mhisg, agus cha d'rinneadh orm ach peanas ro bheag ; ach chaidh mi uair eile a dh'éisdeachd searmoin, nach d'rinn sagart, ach mheas mi ro mhath i ; thug sibhse orm dol timchioll an tighaoraidh air mo dhà ghlùn ; agus leag sibh orm ioma peanas eile, a bha mi co socharach 's gun do strìochd mi dhoibh. A nis, le'r cead, am bu mhò a chiont dol a dh'éisdeachd deagh shearmoin na bhi air an daoraich ? Cha b' fheadh ; ach bha mi dhol ann cosmhuil ri mi smaoin-each air mo shon fein, ni a mheas sibhse mar am peacadh bu mhò a dh'fhaodainn a chur an gnìomh ; ach leis a mhisg cha do bhris mi ach aon de àitheantaibh Dhe, nach do dlhùigh air ùghdarras na Cléire. Nach 'eil e, uime sin, soilleir gu bheil peanas air ìocadh ni's mò mar thoileachadh do'n Chléir na chum cosg a chuir air peacadh ? Agus nach ann a tha e chum gum bi 'm barrachd sgàth aca roi'n t-sagart na gu'n coimhead o chiontachadh 'an aghuidh Dhe ! Tha sibh ag ràdh gu bheil peanas feumail ; ach cionnus a thachair sin ! Ciod is urrainn duibh a dheanamh leis ? A' bheil sibh comasach air ur sluagh a chumail o pheacanna follaiseach gràineil ? Tha fhios agaibh nach 'eil ; 's urrainn duibh a thoirt orr' an Carbhus a choimhead, no latha fèill a ghleidheadh ; na faodui sibh an cumail o dhol a dheanamh ùrnuigh maille rìusan ris an can sibh neo-chreidich ; ach cha'n urrainn dhuibh an cumail gun bhi air mhisg, no mi-stuama no mi-onarach ; c'ait an sin a bheil feum nar smachdachadh ? Agus arson ur *maitheanas*, ciod am feum a th' annsan ? Ma bheir Dia maitheanas duinn, ciod am feum a th' againn air maitheanas an t-sagart ? Agus mar deonaich esan maitheanas duinn, cha'n'eil maitheanas an t-sagairt comasach air ar saoradh o'n pheanas a thoill ar peacaidh.

Sag. Tha mi 'g innse dhuit, mar thuirt mi roimhe riut gur ùmaidh ro mhòr thu ; oir shocraich an Eaglais a chùis sin fada m'an d'rugadh tu fein na mise ; agus faodai tu co math oirp a thoirt air stèigh an domhain a charachadh, ri neothuiteamachd na h-Eaglais a chuir bun os cionn.

Smaointich Aindrea gum b'fhearr an airidh focal De air ainm a bhi *neo-thuiteamach* na an ni ris an dubhairt an sagart an Eaglais ; agus, mar chuir e roimhe nach ceadaicheadh e aon lide nach gabhadh dearbhadh o fhocal De, cha b'urraim

doibh a bhì aon-sgenlach ma'n chùis so ; agus mar sin b'eiginn doibh fhàgail, agus teannadh ri aon eile ; agus 'se sin an *ola bhàis*, no an corp ùngadh le ola leis an t-sagart ùine ghearr-roin bhàs.

Sag. M'an ni so, cha'n fhaod connsachadh a bhì uime ; oir tha'n t-Abstol Suemas ag ràdh gu soilleir, " Ma tha neach air bith tinn 'nar measg, cuireadh e fios air seanairibh na h-eaglais ; agus deanadh iad ùrnuigh os a cheann, 'ga ùngadh le h-ola ann an ainm an Tighearna." *Seum.* v. 14. Ciod a their thu ris sin ?

Aind. Le'r cead, their mi so ; nach d'ainmich sibhse ach cuid de'n earrainn, leis a'bheil sibh a' cumail na tha'n t-Abstol a' cialluchadh as an-sealladh. Tha e 'g ràdh, " agus *slanuischidh* ùrnuigh a chreidimh *an t-euslan*, agus *togaidh* an Tighearn *suas e* ; agus ma rinn e peacanna, maithear dha iad." Ge nach 'eil mis a'gabhuil os laimh a chùis a làn thuigsinn, tha mi faicinn ni 's leoir a tha feuchainn domh gu bheil sibhse ga ghabhuil ann an seadh mearachdach. Ungaidh sibhse duine ma shaoileas sibh e bhì dlù air a bhàs, chum gu'n gabhar a steach do neamh e. Cha'n fhaod iad m'ir bìdh itheadh an diaigh so a dheanamh, agus tha cuid a' dol gu bàs leis a ghorta. Faodai leanamh fhaicinn gur ann a tha'n t-Abstol a'labhairt m'an duine thinn a bhì air a thogail suas an déigh dha bhì air ùngadh le ùrnuigh a chreidimh ; air chor's gur da ni eadardhealaichte ùngadh an Abstoil agus ur n-ùngadhsa. Is cuimhne leamsa, 'nuair a shaoileadh gun rachainn eug o chionn chùig bliadhna, gun do chuir mi fios oirbhe le mòr chabhaig, chum gun rachadh m' ùngadh, a 'saoilsinn gun rachainn do ifrinn mar rachadh deas-ghnàtha na h-Eaglais a chàramh rium. Cha robh 'n leab' air an robh mi a'm' luidhe ni bu neo-mothachaille mu dhiadhachd na bha mise san àm sin ; gidheadh co luath 'sa fhuair sibh ur *duais* ni nach do dhì-chuimhnich sibh iarruidh, dh' ùng sibh mi gu grad, agus rinn sibh cinnteach mi gun rachainn do neamh. Och mo thruaighe ! nam bàsuichinn an sin, tha fios gu'm bithinn cailte gu siorruidh ; agus cha'n urrainn domh smaointeach air a chunnart san robh mi gun bhì air chrith leis an eagal ; no idir a chuimhneachadh air mòr thròcair mo Shlanuighir gun deoir na taingeachd agus a bhuidheachais a shileadh.

Sag. Is mi-mhodhail am balaoch thu ; agus is truagh a dh'èireas duit, 'nuair a thig am bàs ort, m'ar ùngar le Sagart thu.

Aind. Gu deimhin cha'n àill leam fhaotainn; cha 'n 'eil focal De ga ainmeachadh anns an t-seadh sa bheil sibhse; agus cha'n eagal leam, ma theid mi eug le làn earbsa ri iobairt-réitich mo Shlanuighear, nach fàiltichear do neamh mi. A nis, tha mi toirt buidheachas do Dhia gun d'thugadh air falbh gath a bhàis, agus uan rachadh a nis mo ghairm chum am bàs fhulang, tha dòchas agam, tre ghràs, nach b' aobhar eagail leam e.

Sag. Amadain cheann-laidir, ann-dàna.

Aind. 'Nuair a chaith mi mo beatha ann am pheacuibh, cha dubhairt sibh riamh amadan rium; cionnas a nis a tha mi air fàs a'm amadan o na thréig mi iad?

Sag. So, so, greasamaid chum na h-ath phuince. Cha mhòr nach do chlaoidh thu m'fhoighidinn led' bhòilich.

Si'n Staid-mheadhoin* no ghlanaidh air an do thionnsgain iad.

Sag. Cha'n eil thu, mata, a' creidsinn san Staid-mheadhonaich, o na leugh thu 'n Tiomna Nuadh.

Aind. Dh'fhartluich orm aon ni coltach rithe fhaicinn ann.

Sag. An d'fhartluich d'a rìreadh? Is iongantach sin, 'nuair a dh' amuis a choilion duin' ainmeil air ann. C'arson a thuir an t-abstol Pol, Gun dearbhadh an teine obair duine sam bith, ge b'e air bith bu ghne dh'ith. I *Cor.* iii. 13.

Aind. Air leam gu bheil na tha sin a' ciallucha ro shoilleir. Le beachdachadh air an earrainn sin, chi sibh gu bheil an t-Abstol a labhuirt inu na teagasgan fa leith a dh'fhaodadh luchd-aidmheil de gach gne a theagasg, an déigh do stéigh na fìrinn bhi air a socrachadh. Tha e coimeas cuid diubh sin ri òr, airgiod, agus clacha buadhach, ni tha ciallachadh teagasg fallain; agus cuid eile ri fiodh, connlach, agus asbh-uain, a' cialluchadh teagasg mi-fhallain. Tha e nis ag ràdh, gun dearbhar gach aon diubh air a cheann fa dheireadh; agus ciod a bha co iomchuidh chum nan nithe sin a dh'ainmich e a dbearbhadh, re teine? Ma bha na teagasgan cosmhuil ri òr, airgiod, no clacha-luachmhor, cha deanadh an teine mòr dholaidh dhoibh. Ach nam biodh iad mar chonnadh, mar chonnaich, no mar asbh-uain, chuireadh an teine as doibh. Ach ciod a th'aige so ri ionad a losgadh anama, gu'n glanadh chum an deanamh iomchuidh arson néimhe.

Dh' amhairc an sagart air an àite, agus leugh e thairis e an déigh dha mìneachadh Aindrea a chluinntinn, agus bha

* Purgatory.

ìoghnadh air nach do thuig e roimhe e. Ach cha d' aidich e gun do mheas e mìneachadh Aindrea ceart; ach dh'innis e dha nach robh esan ach ag amharc air uachdar na cùise, ach gun robh 'n Eaglais a'faicinn ni bu doimhne, agus gun do nochd iad gun robh a shamhuil de ionad ann, agus gum bu leoir sin.

Aind. Na gabhaibh mi-thlachd, ged a bheir mi mo bharail m'an chiùs so. 'Si so i, nach biodh e co mor an geall air an staid-mheadhonaich so, mar biodh e chum buannachd na cléire. Is math is cuimhne leam airgiod a thoirt duibh arson ùrnuighean a dheanamh chum anama mo dhaimhich agus mo luchd-eolais fhaotainn as an ionad sin. Ma tha leithid sin de chumhachd agaibh, shaoilinn gum b'ait libh a ghnathachadh, a thaobh iochd do na h-anamaibh bochda sin a bh'air an claidh ann, gun aicheadhail air bith air a shon. Ach 'nuair a chi mi gum feum na h-ùrnuighean sin dìoladh air an son ma'n cuirear suas iad, cha'n urrainn mi smuainteachadh nach e is fìor aobhar gu bheil an t-ionad sin air a chumail an cuimhne, gu bheil a chléir a' faighinn mòr bhuanachd uaithe. Cha mhò a chreideas mi gu bheil iad dùrachdach gus am faic mi iad a' deanamh an dìchill gun duais air bith chum na h-anama truagh, a deir iad, a tha fulang a shaoradh as na piantaibh sin. Agus ged a ni iad sin fein, cuiridh mi le focal De an aghaidh an teagaisg mhearachdach so, a chionn gu bheil e buileachadh air an ionad-mheadhonaich an cliu a dhlighear a mhàin do fhuil Chrìosd, a réir na h-earrainne sin, " Gu'n glan fuil Chrìosd o gach peacadh;" ni nach biodh fìor nam biodh cuibhrionn de'n obair an earbsa ris an ionad sin.

Sag. Dh'innis mi roimhe dhuit, agus tha mi nis ga innseadh a ris, nach 'eil annad ach an clearg bhurraidh, agus balaoch mi-mhodhail gun tuigse; agus cha'n ion fìuthair a bhi ri aon fheum uait, am feadh a leanas tu air bhi ann am barail gur glìce thu fein n'an Eaglais.

Aind. 'Se focal De is reull-iùil domh; agus cha chreid mi ach na dhearbhar uaithe.

Mar nach b' urradh dhoibh còrdadh m'an Ionad mheadhonaich, b'eiginn sgar dheth, agus teannadh ris an ath-ni nach do thaitinn ri Aindrea; eadhon a bhi 'g ùrnuigh ris na *naomhaibh*.

Bha 'n sagart a nis, cha mhòr, na thosd, agus cha b' urrainn da a bheag fhaotainn san scriobtuir chum sin a

dhearbhadh. Dh' ainmich e an duine saibhir ann an ifrinn a' guidhe ri Abraham. Ach bha samhladh spiorad malluichte na dhroch chulaidh leanmhuinn do dhaoineibh cràbhach air thalamb; ach air dha so a thoirt fainear ghabh e dìon fo fhasgadh neo-thuiteamachd na h-Eaglais; agus dh' iarr e air Aindrea dol air aghaidh chum an ath-ni.

Aind. B' urrainn domh mòran a ràdh mu na h-ainmean mi-ìomchuidh a tha iad a' buileachdh air an Oighe Muire, mar tha màthair na tròcair, sgiath dhion pheacach, geata fhlaithis, &c. Dh'fhaodaium co gràineil 'sa tha paideireanan, uisge coisrigte, &c. ag amharc. Ach tha mi teachd chum na cuid is mi-chiataiche, agus 'se sin an doigh anns am faigh peacaich deadh-ghean De. Bha mi do ghnà ann am barail, m'an do leugh mi focal De, mar cuirinn peacadh ro an-trom an gnìomh, agus mo dhleasnas a dheanamh gu riaghailteach, mar theirear riu gum bu deagh Chrìosduidh mi; agus 'nuair a thigeadh àm mo bhàis, na'n gnàthaichte deasghnàtha na h-Eaglais orm, nach b'eagal domh. 'Se so an ni a dh' fhòghlum mi, agus an *t-iomlan* de na dh' fhòghlum mi san Tìgh-aoruidh; agus mar sin bhunaich mi rè dà fhichead bhliadhna. Ach o leugh mi'n Tìomna Nuadh tha mi mothacha mùgha mòr seach mar bha mi a' baralachadh. Tha focal De ag innse dhomh *an tùs*, gu bheil mis agus an cinne-daonna air fad 'nar peacachaibh ' am fianuis De; gu bheil sinu uile, arson ar peacaidh, a' toilltinn truaighe shiorruidh; agus gu bheil ar nàdur gu h-ìomlan truailidh agus aingidh; a réir nan earrannan so, "Chum gun druidear gach beul, agus gum bi an saoghal uile ciontach am fianuis De." *Rom.* iii. 19. "Is naimhdeas an inntinn fheolmhor an aghaidh Dhe." *Rom.* viii. 7. "Thà'n fheol a' miannuchadh an aghaidh an Spioraid." *Gal.* v. 17. "Oir is ann as a chridhe a thig droch smuaintean, dhaltrannas, striopachas, mortadh, goid, sannt, aingidheachd, mealtoireachd, macnus, droch, shùil, toibheum, uabhar, amaideachd." *Marc.* vii. 21, 22. Tha e ris ag innse dhomh, gur ann a tha iadsan a shàbhalar, air an saoradh tre ghràs De, trid bàis agus toiltinnis Iosa Crìosd, gun deagh thoiltinneas air bith annta fein, a reir mar tha e air a chuir sios, "Air dhoibh bhì air am fireanachadh ('se sin maitheanas bhì air a thoirt doibh, agus air an gabhuil a stigh gu taitneach) gu saor le a ghràs, tre an t-saorsa a ta ann an Iosa Crìosd; neach a shonraich Dia na iobairt-réitich, trid creidimh 'na fhuil, chum fhìreantachd fhoillseachadh le maitheanas nam

peacadh a chaidh seachad, tre fhad-fhulangas De." *Rom.* iii. 24, 25. Agus a ris, Cha'n ann o oibribh fireantachd, a rinn sinne, ach a réir a thròcair fein, a shaor e sinn, tre ionnlad na h-ath-ghineamhuinn, agus athnuadhachadh an Spioraid Naomh," *Tit.* iii. 5. Tha e ris ag innse dhomb, gu bheil acasan a gheibh co'-roinn de'n t-slainte so co'-roinn d'ith *tre chreidimh*, a reir nan iomad earrann a dh'fhaodainn ainmeachadh, ach is leoir iad so a leanas. *Uime sin, tha sinn a'meas gu bheil duine air fhireanachadh tre cheridimh.* *Rom.* iii. 28. Agus an àit eile, *Air dhuinn bhì air ar fireanachadh tre chreidimh, tha sith againn ri Dia, trid Iosa Criosd ar Tighearna.* *Rom.* v. 1. *Tre ghràs tha sibh air ar slànuchadh, tre chreidimh.* *Eph.* ii. 8.

Os barr, tha'n leabhar sin ag innse dhomb gu bheil iadsan aig a' bheil co'-roinn de'n chreidimh phrìseil so, da thrìd air an dlù-cheangal ri Criosd, mar tha na meanglain ris a chraoibh, no na buill ris a chorp; gu'n cuir iad an aghaidh a pheacaidh air gach doigh; gun d' thoir iad buaidh air an t-saoghal; gu bheil iad dealasach mu dheagh oibribh, agus gan tiomna fein suas do Dhia. Gu cinnteach is teagasg so a tha co'-fhreagrach do dhiadhachd. Mhothaich mis e ro thaitneach do m' inntinn fein, agus cha d' thugainn suas mo chòir air air dheich mìle saoghal.—An so chuir an sagart cosg air seanachas Aindrea, is dh' éirich e suas ann an àrd bhoile, le fheoraich dheth ciod bu chiall da a leithid de thàmailt a thoirt dà; ag ràdh ris nan saoiladh e gum b' ann mar sin a bhiodh a chùis, nach aontaicheadh e am feasd dol a steach da thigh. An sin thionndaidh e ris a chuid eile de'n teaghlach, a' feoraich dhiubh an robh mhiann orrasan am fear so a' leantuinn 'na chùl sleumhnachadh aingidh o'n Eaghuis? Fhreagair iad uile gun robh, ach an tè bu shine, agus gad a bhiodh iad an teagamb roimhe sin, gun do chuir na chual iad gu tur as an teagamb e.

Thuir e riu gu'n cuireadh e fo ascaoin-eaghuis iad air an ath-là sàbaid, ni nach do chuir ach beag smuaircin air Aindrea. Ach rinn an Sagart a mhath ga fhocal.

Am feadh a' bha Aindrea gnathaichte ris an Tiomna nuadh a leughadh, thuig e gun robh iomad earrann a' leige ris da gun robh leabhar eile ann, air nach robh e idir eolach, ach as eug'ais, nach robh e comasach dha na h-earrannan sin a thuigsinn. Leis mar chuir e roimhe an t-ìomlan deth, nam b' urrainn da, a thuigsinn, bha e ro dhéigheil air fios

fhaotainn ciod e an leabhar eile ; agus mheas e nach robh aon neach aig am bu dòcha fios a bhi uime na a bhean-ualas o'n d' fhuair e 'n Tiomna nuadh ; smaointich e gun leigeadh e iomaguin ris di, agus gun asluicheadh e a comhairle m'an chùis. Bha toil aige, mar an ceudna buidheachas a thoirt di arson an Tiomna nuadh a thoirt a nasguidh dha, ni a dheanadh e o chionn fada, mar b'e gun robh i o'n àm a fhuair se e gun bhi, gus a so, aig an tigh. Ghabh e cheud chothrom air taing a thoirt di ; agus thuirt e rithe nam bu toil leatha iunse dha c'àit am faigheadh e an leabhar a bha air ainmeacha san Tiomna nuadh ; a chionn gun robh e gu soilleir a' faicinn gus am faigheadh e sin gun robh iomad earrann de na bha e leughadh, nach b' urrainn da a thuigsinn. Dh' innis i dha gur e'n *Sean-Tiomnadh* bha air ainmeachadh ann, no a chuid sin de na Scriobtuire a chaidh a sgrìobhadh m'an d' thainig ar Slanuidear san fheol : agus gheall i dha gum faigheadh ise Biobull da, anns am biodh an *Seann Tiomna* agus an *Tiomna Nuadh*. Bha i co math 's a gealladh ; agus an ùine ghearr fhuair Aindrea *Biobull*. Leugh e an Seann-Tiomna le mòr thlachd ; agus gad a bha cuid de nach robh e làn-thuigsinn, bha e tuigsinn earrann mhòr eile dheth. Bha mòr thoileachadh aige bhi leughadh mar shaoradh clann Israeil as an Eiphid, agus mar chaidh iad gu buadhar a steach do thìr Chanaan. "Seadh," theireadh e, "Bha mise roimhe so, am thràill bho chd aig a pheacadh, ach shaor gràs De mi ; agus gad a tha mi san àm ag imeachd tre fhàsach an t-saoghail so, is gearr an t-àm gus an cuir Dia ann an seilbh mi air a Chanaan Néamhuidh !" A thaobh an eolais a bh' aig air Litir an abstoil chum nan Ebhruidheach, bha e na urrainn mòran de na deas-ghnàthaibh a dh' àithn Dia dhoibh a choimhead ; agus thaitinn e gu ro mhath ris mar bha Criosd air a roi-innseadh co fada m' an d' thainig e. Bha cuideachd Leabhar nan Salm, agus Faidheadoireachd Isaiah, a' toirt mòr shòlas da.

CAIB. IV.

Mar thoisich aoradh r'a ghnàthachadh ann an teaghlach Aindrea. Mar thearuinn iad o bhi r'a theine. Cunntas mu dhroch-rùn Sheumais Nòlain do Aindrea, &c.

BHA mothachadh aig Aindrea gum b'è a dhleasnas, mar cheannard teaghlaich, aoradh Dhe a ghleidhe na thigh; thuig e nach gabhadh aon ni a leithsgeul nan deanadh e dearmad as so suas air an dleasnas so; agus ge nach biodh ach an dearmad so a dhearbhadh mi-dhiadhachd a choimhearsnach, gum bu leoir e ga dheanamh. O dh' fhàs Aindrea eolach mu fhocal De, bhuilich e earrann iomchuidh de gach là ann an ùrnuigh dhìomhair ri Dia: thilg e uaith a phaidaireanan agus a ghisreagan de gach gne; agus rinn e ùrnuigh le mothachadh air uireasbuidh, a' miannacha bhi air a bheannuchadh. Ach ged a rachadh aig air sin a dheanamh na aonar, bha sgàth air nach robh e comasach air a choilionadh am fianuis a theaghlaich; cha mlhò bha riaghailt ùrnuigh teaghluich aige, agus cha b' fhios da c' àit am faigheadh e sin; ionnas gun robh e fo mhòr-iomaguin, le mothachadh air a laigsinn chum a dhleasnas a chur an gnìomh. Ach, aon là ghlac e misneach, agus labhair e mar so r'a mhaoi agus r'a chloinn, A bhean mo ghaoil agus a chlann mo ghràidh, trid gean-math Dhe, thugadh a chuid is pailte dhinn gu càileigiun de eolas fhaotainn air an fhirinn; ach cha leoir gun dean sinn aoradh do Dhia a lion aon is aon, ach feumaidh sinn a dheanamh 'an ceann a chéile mar theaghlach. Agus is e an t-eadar-dhealuchadh a tha eadar teaghlach air a' bheil eagal De, agus iadsan air nach 'eil, gu bheil a cheud mhuinntir a' gleidheadh aoradh teaghluich. Bha mi o cheann ghoirid san ioma-chomhairle mu theannadh ris, o mhothachadh air mo chion comais air a dheanamh; ach tha mi nis a' faicinn gur ann o uabhar a dh' éirich an leithsgeul ud, agus tha mi nis, trid còmhnadh Dhe, a' cur romham gun tuille dearmad a dheanamh air ni a tha mi meas a bhi na dhleasnas fiachaicht orm; an nochd fein tòisich-eamaid air. Dh' aontaich iad uile leis; agus an déigh na suipeireach, dh' fhosgail Aindrea an oidheam, agus leugh e'n treas Caibdeil de Shoisgeul Eoin, Caibdeil bu ro-chaomh le

Aindrea. Ghabh e mhisnich na rinn caileiginn de mhìneach adh air; agus le sin a dheanamh, chaidh iad air an glùinibh, agus rinn e ùrnuigh. Rinn e sin o lànachd a chridhe; thug e buidheachas do Dhia arson lòn agus aodaich, agus arson fardoch ghoireasach, ged a tha iomad neach eile as an easbhuidh; ach thug e gu sonraichte clù do Dhia, arson a mhòr ghràidh ann an cur a Mhic a dh' ionnsuidh an t-saoghail a shaoradh pheacach; agus arson gun do dheonaich e dhasan agus do'n chuid bu mhò da theaghlach fios fhaotainn air saibhreas a ghràis, am feadh a bha choilion aon m' an tinchioll turaineoiach uime. Chuir e suas ath-chuinge dhùrachdach as leth a chairdean, agus as leth a naimhdean cuid-eachd, gun dì-chuimhn' air an t-Sagart a bhuin co neoshuairce ris. Ghuidh e ri Dia as a leth, agus as leth a luchd-éisdeachd uile, agus gun d' thigeadh uile shochairdean an t-soisgeul air fein, agus orrasan. Ghuidh e arson math na tìre san robh e chòmhuidh, agus arson fàs diadhachd anns gach àite; agus cho'-dhuin e le e fein agus gach ni agus neach a bhuineadh dha, earbsa "Ris-san air nach aom codal no suain."

Air an oì'che sin fein bha sàr chothrom aig Aindrea air cùram Dhe da thaobh a thoirt fainear. Mu mheadhou oì'che dhùisg comhartaich a choin e; dh' éirich e a dh' fhaicinn ciod a bha cur dragh air; ach an uair a chaidh e a mach cha d'fhairich e ni air bith a chuir ioghnadh air, agus thug e ionnsuidh air dol a luidhe, an dùil gun robh gach ni gu math; ach air dha pilleadh a stigh air leis gun robh toit feadh an tighe, agus le rannsachadh thuig e gun deach éibhleag bheag, air doigh eigin ann am measg conulaich a bha ann an cùil, agus nach mor nach robh e na lasair; ionnas gun robh cion-fath aig a smaointeachadh mar rachadh a dhùsgadh air a cheart àn sin, gum biodh an tigh na lasair m'an cuairt doibh, agus gum bu choltach gum biodh iad air ar losgadh ann, agus gach ni a bh' aca.

Chuir Aindrea as de'n teine, agus chuir e suas ùrnuigh dhùrachdach bhuidheachais ri Ughdar gach maitheis, arson a chaoimhneas iongantach dhoibh. An uair a bha an teaghlach air cruinneachadh an ceann a chéile sa mhaduinn, dh' iunnis e dhoibh mar thachair; agus ghabh e'n cothrom sin air maitheas De a mholadh dhoibh, a rinn faire thairis orra, agus la fhreasdal caomh cairdeil, a choimhead iad o'n chun-wart a bhagair orra. Leugh e 'n sin caibdeil as an Tiomna

nuadh, agus chuir e suas ùrnuigh ri Dia maille r'a theaghlach, a' deanamh luaidh air a mhothachadh a bh' aige mu chùram Dhe d'an taobh. Uine bheag roimhe so mheasadh Aindrea gach ni dheth so na *thuitemas*, agus gum b'fhortanach an t-àm san d'rinn a chù tathunn; ach a nis chunnaic e freasdal De anns an iomlan, agus dh' aidich e a chùram le taingeachd.

'Nuair bha Aindrea dol aon mhaduinn a dh' ionnsuidh oibre, chunnaic e duin' òg laidir fallain, ga luchd-eolais, na shineadh air an talamh, gun fhios aige ciod a dheanadh e ris fein. Seadh, a Thòmais, ars Aindrea, ciod is coireach nach 'eil thu aig t-obair ris an deagh latha so? A' bheil thu gu math? Gu deimhin tha, arsa Tòmas, cha robh mi riamh ni b' fhearr; ach nach aithne dhuit gur e so là *Fhéill-Muire*? Agus ciod uime, a deir Aindrea? Ciod uime? a deir am fear eile gu sgaiteach, B' fhearr leam mo lamb-dheas a sgathadh dhiom na obair a dheanamh air an là so. Ach a deir Aindrea, nach faca mi thu a 's t-Earrach so chaidh, a' cur buntàta air là na Sàbaid, maille ri muinntir eile? Creididh mi gum faca; oir thug an Sagart cead domh. Ach co dhà air leat, ars' Aindrea, is còir am barrachd meas a thoirt do Dhia, no do 'n Oigh Muire? Is saoilidh mi gur mò is còir a thoirt do Dhia, a deir Tòmas. Agus c'arson, ars' Aindrea, nach seachna tu obair a dheanamh air là an *Tighearna*, agus gu bheil thu co seachantach air obair a dheanamh air *Làithibh-Mhuire*? Cha 'n aithne dhomh, a deir e, Tha mi toirt géill do òrdugh an t-Sagairt. Mo thruaigh e an Sagart! a deir Aindrea. Is iomad anam air a mhealladh a tha aige ri freagradh air a shon! Cha 'n e sin mo ghnòthachs', ars am fear eile; tha mis a' géilleadh do m' Chléir, agus ma dh' àithneas iad domh deanamh gu h-olc, is iads' an coireach, 's cha mhise. Tha iadsan ciontach gu deimhin, ars Aindrea; ach tuigidh d'thus' a bhi air do mhealladh ma smaointicheas tu gu'n gabh sin do leithsgeul. Cha ghabh, a Thòmais, is eiginn do gach aon againn luidhe fo chionta fein: agus tha Criosd ag ràdh, "Ma thredraicheas dall an dall, gun tuit iad araon san dig." An ni nach buin duit na buin dà, a deir Tòmas, agus na cuireadh mo dheanadas-se iomaguin ort. Saoilidh mi gur mòr is fearr is aithne do 'n t-Sagart, is urrainn *Laidinn* a labhairt, mu na nithe sin, seach dhuitse. Le sin a ràdh, dh' fhalbh e gu stràiceil roimhe. Mo thruaigh, a dhuine bhochd, ars Aindrea ris fein, thig an là anns an

tuig thusa gur i'n fhèrinn a chan mise. Nior leige Dia gur ann 'nuair a bhios e tuille 's anamoch a thachras sin.

An uair a chuir an Sagart Aindrea agus a theaghlach fo ascaoin-eaglais, labhair e mōran mu anacraidimh, agus dh'ainmich e gu saor soilleir, nach bu ghnothach mòr dochair a dheanamh air ana-creideach; agus ma dh'aithriseadh an sgeul air chòir, thuirte gur ni bhiodh ann cùis ionmholta. Thachair gun robh fear san éisdeachd, d'am b'ainm, *Seumas Nòlan*, aig an robh gàmhlas do Aindrea, arson mìr fearainn a fhuair e toiseach dheth, agus cha sòradh e aicheadhail a thoirt deth. An uair a chuala Nòlan an sagart a' càineadh Aindrea, thuirte ris fein, "S e so an t-àm dhomhsa mo shàth dioghaltais a dheanamh air. Tha 'n sagart ag ràdh gur còir éirigeach,* a mheas mar anacrideach, agus mar chis-mhaor; agus nam biodh e ann an iomad àite gun loisgeadh iad gu bàs e, mar eas-caraid do 'n Eaglais; ach nach 'eil e ceadaichte sin a dheanamh san rioghachd so. Ma tha Aindrea Mac-'Ille-dhuinn a' toiltinn bhi air a losgadh, ciod a choire ged a bheirinn deagh ghabhail-air dha, a bhios na chuimhne am fad 's is beo e: ni so seirbhis do Dhia.

Air dha sin a shocrachadh na inntinn fein, chuir e roimhe gun rachadh e 'n ath-oi'che gu tigb Aindrea, agus gun deanadh e peanas air a réir a thoillteannais do 'n Eaglais. Dh' fhalbh e, agus rainig e tigh Aindrea, dìreach mar bha e ullamh de leughadh a chaibdeil, agus air lùbadh a ghlùn, maille r'a theaghlach, a thoirt buidheachas do Dhia arson sochairean an latha, agus a dh'asluchla gum buanaicheadh e dhoibh a dheadh-ghean. Sheas e aig an dorus car beagan, chum gu 'n cluinneadh e na bha iad ag ràdh. Thuig e gur e guth Aindrea a bha e 'cluinntinn, ach cha'n ann a bha e mar gu 'm biodh e co'-chainnt ri fear eile, no cosmhuil ri aon ni a chual' e riamh. Air dha éisdeachd rè seal, sheall e stigh air sgoltadh a bha san dorus, thuig e, le mòr ìoghnadh gur e bh'ann Aindrea ri ùrnuigh, le theaghlach ma thimchioll. Dh' éisd e le furachras ris na bha e 'g ràdh, agus chaidh an gnothach m' an d' thainig e gu tur as a bheachd. Chual' e a' toirt buidheachais do Dhia arson gach sochair a bha e mealtuinn, ach gu ro-shonraichte arson e fein agus a theaghlach a shaoradh o pheacadh agus o thruaighe; ach 's e is mòd a dhrùigh air mar rinn e ùrnuigh as leth a naimhdean.

* Heretic.

“ O Dhe, a deir e, Ma tha naimhdean againn, deonaich dhoibh maitheanas, ge b’e air bith co mì-chneasta no mì-shuairc’ a bhios an droch rùn d’ar taobh, agus builich orra eolas na slainte; agus neartuich sinne chum math a dhioladh an aghaidh an uilc.” Anns an t-suidheachadh so bhunaich e rè seal ag ùrnuigh, ni a chur anabharra iongantais air Seumas Nòlan; ’s an uair a sguir an ùrnuigh, air leis gum biodh e toileach a nis Aindrea a ghabhail le fàilte na ghla-zaibh, gad is ann air thì cron a dheanamh air a thainig e. O na thuirt an Sagart, shaoil e gun do reic Aindrea e fein a chur aingidheachd an gnìomh, agus gun do chuir e du-chùl ri diadhachd: cha b’ìoghna mata, ged a chuir na chual’ agus na chunnaic e iongantas mòr air! Ciod e, thuirt e ris fein, an anacreideach an duine so? Ma ’s h-eadh, c’ait’ a bheil na Criosdui’ean? ’S deimhin leam nach ann ann an coithional au t-sagairt. Nam biodh gach neach a deir Criosdui’ean riu fein, agus an sagart maille riu, coltach ris an duine bhochd so, bhiodh an saoghal air mhùgha doigh seach mar tha e. Chaidh gach droch-rùn agus seana ghàmhlas a bh’ aige do Aindrea as aire, agus bha e cuir-iomachuir air fein arson gun robh na bheachd dochair a dheanamh air. Cron a dheanamh air l thuirt e, Nìor leige Dia l Cha dean; b’fhearr leam mo lamh dheas a bhì gun lùths’, seach gun deanainn ciorram air a leithid de dhuine. Bha mhiann air falbh roimhe; ach chuimhnich e air fein, agus chuir e roimhe dol a stigh, agus gun innseadh e do Aindrea ciod a bha roimhe na bheachd a dheanamh air, agus a ghuidhe maitheanas air arson na bha na rùn. Bhuail e, uime sin, aig an dorus, agus air dhoibh fhosgladh, chaidh e steach, agus thug Aindrea cuire cridheil da suidhe aig taobh a ghealbhuin. An cuala tu, arsa Seumas, gun d’ thug an Sagart a mhallachd ort fein agus air do theaghlach san tigh-aoruidh air an domh-nach so chaidh? Chuala, a deir Aindrea, agus tha truas mòr agam ris, agus tha mi ’guidhe gu dùrachdach as leth an duine bhochd a tha air seacharan. Ach, a deir Seumas, nach ’eil eagal ort roi ghuidheachan an t-sagairt? Gu dearbh cha ’n ’eil, ars Aindrea, am feadh a tha dearbh-fhios agam gu bheil Dia ga m’ bheannuchadh. A’ bheil fhios agad, Aindrea, gur ann a thainig mis an so a nochd le rùn dioghaltas a dheanamh ort mar ana-creideach, agus gu peanas a dheanamh ort arson na sean fhalachd a bh’ agam dhuit a thaobh an fhearainn. Mu thimchioll ana-creidimh, a deir

Aindrea, 's esan a tha na ana-creideach nach giùlain e fein a réir focail De; agus tha mise deonach cuid mo chunnairt a ghabhail de bhuanachadh a réir *an fhocail sin* an aghaidh gach sagart air thalamh. Agus mu dheimhin na co'-strìgh mu 'n chrioman fhearainn, tha deagh fhios agads', a Sheumais, nach robh a bheag mi-dhleasnach no mi-chiatach anns na rinn mise; ach m'as i do bharailse gun robh, tha mi deonach a thoirt suas duitse, ma gheibh thu toil a mhaighstir gu sin a dheanamh; oir gad a tha teaghlach agamsa ri solar air an son, is fearr leam gach ni a th' agam a thoirt seachad, agus a bhì 'n earbsa ri Dia chum mo chumail suas, na gum biodh cionfath aig duine sam bith gearan a dheanamh a'm' aghaidh. Nior leige Dia, ghlaodh Seumas, 's e 'g amharc le mòr urram, air an duine, gu 'n gabhainnse t-fhearann! Cha ghabh, Aindrea; fhuair thu e gu cothromach, agus gleidh e; agus cha 'n 'eil a dhì ornsa ach gun d' thoir thu maith-eanas domh arson mo dhroch-rùin a' d' aghaidh, agus gum meas thu mi mar charaid. Tha mis, a deir Aindrea, a' deonacha maitheanas cridheil duit, agus 's e mo ghuidhe ri Dia gun d' thugadh e dhuit mothachadh air do staid, mar thug e dhomhsa, agus gum pill e thu, trid a ghràis, d'a ionnsuidh fein. Ge nach do làn thuig Seumas brìgh na guidhe, bha e cinnteach gur ni math a bh' ann, agus bha e air aomadh gu *Amen* a ràdh ris! Oir dhrùigh na chunnaic agus na chual' e gu ro-mhòr air. Dh' innis e nis do Aindrea ciod a rinn an caochladh na bheachd, a' feoraich dheth am bu ghnà leis ùrnuigh a dheanamh maille r'a theaghlach mar a chunnaic esan e. Thuirt am fear eile ris gum b' fheadh; agus dh' iarr Seumas cead teachd air uairibh ga éisdeachd; oir cha robh an da thigh fada o chéile. 'S e do bheatha, a deir Aindrea, mar fuathach leat co neo-dheas-chainnteach 's a tha mise. Cha 'n fheadh idir, a deir Seumas, le fìor dhùrachd, Cha do dhrùigh ùrnuigh riamh a chuala mi orm gus an cuala mi thusa. Do thaobh an t-sagairt, cha tuig mi ciod a their e: Tha ùrnuighean tuille 's foghlumte arson mo leithidse; agus mar b'e gum bu mhiann leam a ràdh gum bithinn aig an airionn, dh' fhaotainn co math fuireach aig an tigh. Cha b' urra dhomh riamh a thuigsinn c'arson a tha ùrnuighean an tigh-aoruidh air an cur suas ann an cainnt choigrich. Nach 'eil cainnt ar dùthcha co freagarach an àm ùrnuigh chur suas ri aon chainnt eile? Agus an sin tuigidh an sluagh ciod a tha iad ag ràdh. Is ceart a labhair thu a

Sheumais ; chaidh ar cumail fada ni 's leoir ann an aineolas ; is mithich dhuinn teannadh ri smaointeach air ar son fein. Dh' iunnis e 'n sin da gum faigheadh e iad m' an àm cheudna gach feasgar a' deanamh mar chunnaic e, le còmhnaidh Dhe ; agus gum bu mhath leo fhaicinn san àm sin, 'nuair bhiodh e goireasach dha ; agus nan d' thigeadh e tamull beag ni bu luaithe, gum b'e bheatha gu co'-roinn a ghabhail d'an suipeir. Thug Seumas buidheachas da, agus ghuidh e o'iche mhath dha. Thuirt e ris fein, Thainig mi mach le làn rùn gu'n gabhainn gu gramail air Aindrea, agus cha b'oil leam a bheatha a ghabhail ; agus tha mi nis a' dol air m' ais, gun dochoir sam bith a dheanamh dha, fo ìoghnadh mòr ris an duine, a' cuir iomachuir ormfein a chionn gun robh e a'm' rùn olc a dheanamh air. Tha mi nis a' cuimhneach gun robh 'n sagart ann am buaireas mòr san eaghuis, 'nuair a labhair e mu Aindrea ; ach tha Aindrea gu ciùin, socrach ! Le breith a thoirt a réir coslais, tha tuille mòr de' n Chrìosduidh ann an Aindrea na th' anns an t-sagart. Rainig e nis a thigh, agus chaidh e luidhe, ach cha b' ann a chodal ! Cha b' ann ; oir bha e 'smaointeach air a dhroch rùn fein—air ùrnuigh Aindrea—air a chiùineachd—air a dhanarrachd. Bha e 'n t-ath-là a' sìor smuainteach air an ni cheudna. Mu fheasgar chaidh e do thigh Aindrea, agus ghabh e leo anns an aoradh a thug iad suas. Ghuidh Aindrea gu dùrachdach arson Sheumais, gum bu deonach le Dia inntinn a shoillseachadh, agus aomadh chum gabhail ris an uile fhirinn. An déigh na h-ùrnuigh, thòisich iad ri labhairt mu thimchioll diadhachd, agus bha iad co dlù 'an sàs ann 's nach mòr nach robh e meadhon oidhche man do dhealaich iad. B' e brìgh an t-seanachais, Ciod a b' éiginn do pheacach bochd a dheanamh, a fhuaire mothachadh gun do thoill e fearg Dhe, 's gu bheil a chridhe aingidh, chum gun saorar e ? Nochd Aindrea do Sheumas gu soilleir o fhocal De, nach robh gach peanas a b' urrainn da a choilionadh, gach claoidheadh a b' urrainn da fhulang, agus gach ùrnuigh a bha e comasach a chuir suas, am fad 's bu bheo e, nan urrainn aiseag chum deadh-ghean De ; gur e focal De an t' aon dòigh a tha leige ris mar théid sin a dheanamh, eadhon feart réiteachaidh iobairt Chrìosd, air a chàramh tre chreidimh ris an anam. Nochd e dha mar an ceudna, cionnas a tha gràdh Chrìosd a' co'-eigneachadh a chreidich gu e fein a thoirt suas chum a sheirbhis, air chor 's nach buanaich e ni 's faide anns a pheacadh, ach gur ann

a dh' fhuathaicheas, agus a bheir e buaidh air. 'S iad sin na nithe m'an robh iad gu h-àraidh a' cainnt air an oi'che sin; agus bu toil le Dia cridhe Sheumais fhosgladh, a ghabhail ris na firinne cudthromach sin a chual e; ionnas gun robh do thoileachadh aig Aindrea, ann an ùine bheag, na chunnaic gun robh deagh stéigh dòchais aig Seumas ann an Criosd, agus a' toirt dearbhadh do 'n t-saoghal air an ni sin, le e a thréigsinn a pheacaidh. Bha 'n Semuas so na cheatharnach mòr laidir; bu ghnà leis dol a dh' ionnsuidh gach cruinneachadh agus margadh, tìtheach air iorghuill a thogail, agus a bhi ann an tuasaid gun athadh gun sòradh. B' abbaist da cuaille mòr bat a bhi aige, leis an leagadh e gach fear a chasadh ris. Ach dh' iompaicheadh an duine so, a bha na aobhar eagail do gach neach, le cumhachd na diadhachd; agus dh' fhàs e na shamhladh air firinn na cainnte sin, "Ma bhios duine ann an Criosd, is creutair nuadh e." Bha a choslas air caochladh: oir roimhe sin bha e gu coimheach gruamach. Ach an déigh dha bhi air iompachadh, dh' fhàs e gu h-aidheil ciùin, a leige ris co-sìochail 's a bha inntinn. Thug e aon oi'che chum tighe Aindrea a bhata mòr garrachdail, agus loisg e na làthair, an t-iuneal sin leis an d' oibrich e iomad olc. 'S e so a cheart bhata leis an robh rùn orm gabhail ortsa; agus 's e so an t-àite is iomchuidh chum a losgadh; agus 'nuair a bha e lasadh thuirt e "Fhir-shaoraidh bheannuichte! bha na làmhha so tuille 's tric comharaichte anns an olc, agus bheachdaich na sùilean so le tlachd air nithibh a b' ion a bhi na chulaidh ghràin. Ach theagaisg do ghràs dhomh fuath a thoirt do m' aingidbeachd. Cha 'n 'eil toil-inntinn a nis agam ach ann am fuil do chroinn-cheusaidh, trid a bheil m' anam air a shaoradh; agus am feadh a tha mi 'g amharc, tre chreidimh, air a chuspair sin, gum faigheam bàs do 'n pheacadh, agus mo chumbachdan a choisrigeadh chum do sheirbhis bheannuichte-sa!" Cha b' urrainn Aindrea gun éigheach a mach, *Tha m' anam ag árd-mholadh an Tighearna, agus tha mo spiorad a' deanamh gairdeachas ann an Dia mo Shlànuighear.*

CAIB. V

Tha teaghlach Sheumais Nòlain air an iompachadh, &c.

A CHIONN gun d'amuis Seumas air an nèamhnuid ro-luachmhor, bha e ro-dheonach gum biodh còir aig a theaghlach air an t-sochair cheudna. Uime sin dh' earalaigh e iad gu dol maille ris do thigh Aindrea, aig an àm shuidhichte. Dhiùt iad rè seal dol ann, ag ràdh, gum bu chiatach a shealladh e iadsan a dhol gu ùrnuigh fir a thuirt an Sagart nach bu mheas an companach an deamhan fein na e. Gidheadh cha'n fhaodadh iad gun a thoirt fainear an t-atharracha mòr a thainig air Seumas. Cha robh e ni b' fhaide gu misgeach tuasaideach mar bu ghnà leis, ach a' fuireach aig an tigh, ag oirpeachadh sonas a theaghlach. Cha b' urrainn doibh àicheadh nach d'rinn Aindrea ann am heagan sheachduineau tuille mùghaidh air Seumas, (oir cha do thuig iad gur e gràs De a rinn e) na b' urrainn an Sagart a dheanamh rè fichead bliadhna, le shearmoinibh, le *pheanasaidh*, agus le *uisge coisrigte*. Cha robh iad a' tuigsinn so; agus air leo gun rachadh iad a dh' aon-obair chum tighe Aindrea. Chaidh iad ann, agus bha ùrnuigh Aindrea gu dùrachdach, drùighteach, agus cha robh sùil thioram san éisdeachd. Dh' aontaich iad uile ann am moladh Aindrea 'nuair a chaidh iad dachaidh: agus air an ath-oi'che cha d'fheum iad earail sam bith a dhol ann, ach 's ann a bha iad a' gabhail fadail gus an d' thainig an t-àm. Gun tuille seanachais a ràdh m'an chùis, cha b'fhada gus an do mhothaich teaghlach Sheumais cumhachd na fìor dhiadhachd air an anam, le'm peacaidh a thréigsinn, agus teannadh ri nuadhachd beatha: Bha so na mhòr aobhar mhisnich agus bhuidheachais do Aindrea. Bha nis de thoileachadh aige gun d'iompaicheadh a nighean bu shine, chum na firinn; ionnas gun robh an aonachd bu chaidriche na theaghlach beag. Air laithibh na Sàbaide, bu ghnà leo-san agus le teaghlach Sheumais coinneachadh moch-thra agus feasgar chum aoraidh, agus bha an gnàthachadh air an dòigh so. An déigh do Aindrea ùrnuigh ghearr a chur suas, ag astuchadh beannachadh air an saothair, leughadh aon diubh caibdeal as a Bhiobull; agus dheanadh Aindrea caileiginn de mhìneachadh air a chuid a b' àraidh dheth, agus

chàireadh e riu fein iad chum an creidimh a neartachadh, agus an caithe-beatha a leasachadh. 'Nuair a bhiodh crìoch air sin, dheanadh iad an athùrnuigh, 'san deigh sin sgaoileadh iad. Cha robh aig an da theaghlach sin, c'ar tamuill, de bhathais na dhùraigeadh bhi sonraichte san aite ; a chuir cùl ri riaghailtean faoine, agus ri deas-ghnathaibh gun seadh anns an d'araicheadh iad. Bha sgàth air muinntir eile aontacha leo, air eagal droch ghuidheachain an t-Sagairt, agus bha iad buailteach do ioma beum agus tuaileas sgainneach arson an toil a bh' aca gu deanamb a réir focail De. Ach an deigh de'n cheud othail mu bhagraidh an t-sagairt dol seachad, thòisich cuid ri smaointeachadh air an atharracha shoillier a thainig air teaghlach Aindrea agus Sheumais. Cha'n fhaodadh iad gun a thoirt fainear co caoimhneil chàirdeil 'sa bha iad r'a chéile, seach mar bha teaghluchean eile: bha iognadh orra cuideachd ris mar bha soirbheachadh leo ann an nithibh aimsireil. Shaoil leo, leis mar thuir an sagart, gun nochdadh Dia, ann an cùrsa a fhreasdail, a chorruich an aghaidh Aindrea arson ana-creidimh. Ach an àite sin a thachairt, 'sann a shoirbhich le Aindrea gu mòr ni b'fhèarr na le aon neach a bha 'n co'-inbh ris fein. Cha robh iongantais air bith ann an so. Thionndaidh fìor chreidimh a mach dha-san na ghnòthach tarbbach a thaobh na beatha so, co math ris an ath-bheatha ; oir dh'fhàs a bhean agus a chlanu a nis gu deanadach dìchiollach, ged a bha iad roimhe gu leisg lunnach ; agus bha nis an t-àm a b' àbhaist doibh a bhuileachadh ann am faoineachd agus an diomhanas air a chosg ri gnìomh feumail mathasach. Cheannaich iad innealan suìomh, agus fhuair iad lìon a shnìomh agus a reic iad le sàr-bhuannachd ; am feadh a bha e fein ag obair aig an Uachdaran, bha a mhac ag àiteachadh a bheagan fhearainn a bh' aca, agus bha a bhean agus a nigheanan a 'snìomh gu sùrdail. Leis na nithe sin fhaicinn, bha 'm barail mu Aindrea a fàs ni' b'fhèarr ; agus ghlac cuid diubh de mhisnich na rachadh air maduinn na sàbaid chum tighe Aindrea a dh' aontacha leo nan aoradh ; agus bha cuid eile fo fhiamb leis na thuir an sagart, nach deanadh ach éisdeachd taobh muigh an doruis gun a dhànadas a ghabhail na rachadh a stigh ; ach an ceann ùine bheag rachadh impidh orra dol ann. Leis mar bha Aindrea gun bhi gabhail air fein ach focal De a leughadh, agus ro-bheagan mìneachaidh a dheanamb air, agus a sheòladh dhoibhsan a thigeadh ga éisdeachd iad a ghabhail nan scriob-

tuire mar riaghailt beatha agus beusan ; mhothaich e gun robh fhian airpean air am beannachadh, agus nach robh a shaothair lag an diomhain. Shoillearicn e dhoibh nach robh esan ag oirpeachadh teagasg ùr sam bith a mholadh dhoibh, ach dìreach a nochda dhoibh na bha air a chuir sìos ann am focal De; agus gum bu chòir dhoibh am focal sin a leughadh, agus foghlum a ghabhail uaithe, agus nan deanadh iad sin, gum faigheadh iad ann gach ni a bhiodh feumail do shlainte shiorruidh an anama.

Fhuair Aindrea m'an àm so leabhar Shalm agus Laoidhean, a mheas e bhi ro-luachmhor; agus dh'fhoghlum e cuid de na fuirn a bha iomchuidh gu'n seinn, agus chuir e seinn shalm ris a chuid eile d'a àoradh. Mheas e gun robh so a réir nan seolaidh a thug an t-Abstol Pòl seachad. *Eph. v. 19.* Bliadhna no dha roi'n àm so b'abhuist de Aindrea agus da theaghlach a bhi air thoiseach gach coinneamh, a' seinn *orain dhraosta*; nithe, mar a tha'n t-Abstol ag ràdh, nach robh air an seinn le *gràs* na'n cridheachaibh do'n Tighearna, ach gan seinn air doigh pheacach do'n droch-spiorad. Mhothaich iad a nis co cunnartach 's a bha na nithe sin; agus le bhi cuimhneachadh mar a b'abhuist doibh a bhi, thigeadh dedir air an sùilibh, le taingealachd arson gun do shaoradh o sin iad le maitheas comharaichte Dhe.

Bu toil le Dia, air impidh laig Aindrea, muinntir eile a bhrosnachadh suas o'n neo-chùram, agus an aomadh chum fhocal beannuicht' a leughadh. Bha iad fo òghnadh an toiseach, agus an ùine ghearr thuig iad gur briathra firinneach a bh' anna; sguir an anamhruis m'an timchioll; agus bha gnàthacha taitneach aig Aindrea, le ceistean cuid-eiginn a fhreagradh, misneach a thoirt do dhream eile, agus le aontachadh dlùthachadh le muinntir eile ann an cliùthachadh am Fear-saoraidh a ghairm iad o dhorchadas gu solus iongantach a Shoisgeil. Nach iongantach slighean Dhe, theireadh e, a ghnàthaich cnuimh mar mise ann an obair co glòrmhor! Ach air dha na briathra so a chuimhneachadh, *1 Cor. i. 27.* *Ròghnaich Dia nithe amaideach an t-saoghail so, chum gu'n cuireadh e nàire air na daoineibh glìce, agus ròghnaich Dia nithe anmhann an t-saoghail, chum gu'n cuireadh e gu nàire na nithe cumhucdach*; theireadh e, Air an doigh so, 's ann do Dhia a bhios a ghloir; gu ma h-amhuil a bhitheas e; do Dhia biodh cliu siorruidh agus urram. Bha nis tigh Aindrea air a lionadh moch agus anamoch gach là

sàbaid ; agus ge nach robh an t-aoradh a rinn iad aon chuid riomhach no mòr-chuiseach o'n leth a muigh, bha e measail aig Dia, *ann an spiorad agus ann am firinn* ; agus mhothaich iadsan a choinnich ann, o'm fiosrachadh taitneach, nach 'eil meas aig Dia air ionaid, ni's mò no air pearsaibh. 'Nuair a sguireadh seirbhis na maidne, chruinnicheadh iad beagan a tuarasdal na seachduin ; agus 's ann an earbsa ri Aindrea agus ri Seumas a bha'n tabhartas, chum a riarachadh air na feumaich : agus leis mar bha gach neach toileach na dh' fhaodadh iad a thoirt seachad, rinn e ioma feum sa choimhearsnachd. Bha iad fritheailteach air uireasbhuidh nam bochd, agus air dol a dh' fhaicinn nan daoine tinne. Air an doigh so, *bha 'n solus a' dealradh an làthair dhaoinibh*, agus dhearbh iad nach ann an caiunt, no 'an cuir am fiachaibh a bha'n aidmheil-san, ach ann an *creidimh a dh' oibricheas tre ghràdh*.

Ainmichidh mi cùis bheag a thachair m'an àm so. Bha duine bochd air a thuras tre'n dùthaich sin a thuit ann am fiabhras. Co luath 's a thuig muinntir an tighe san robh e gur e sin galar a bh' air, chuir iad rompa gu'n cuireadh iad a mach e. Chual' Andrea an sgeul, dh' fhalbh e chum an tighe san robh an duine tinn, agus a mhac maille ris. Bha iad ullamh gu chuir a mach ; agus an deigh dha an-ìochd an rùn a leige ris doibh, thug e fein agus a mhac leo air ghiulan e chum an tighe fein, far an do fhritheil iad da uireasbhuidh co math s' a dh' fhaod iad. Cha 'n e mhain gun do bhuilich iad air na bha feumail da chorp ; ach leughadh Aindrea dha earrannan as a Bhiobull, agus dheanadh e ùrnuigh ri taobh a leapach. Bha'n duine, trid beannachadh Dhe, air aiseag 'an ùin' iomchuidh chum a shlainte ; agus theireadh e, Gu cinnteach ma tha aon Chriosduidh san tìr so, tha iad san fhràdoich so ; thug iad a stigh mi 'nuair bha mi tinn gun chobhair ; agus le 'm beatha fein a chuir an cunnart, thug iad a stigh mi, agus ghabh iad cùram dhiom. Ga bu mhac, no bràthair dhoibh mi, cha b' urrainn doibh a bhi ni bu chaomhaile riumsa. 'Nuair chunnaic Aindrea gun robh e co mothachail air an caoinhneas, ghabh e'n cothrom sin air cùram anama a mholadh dha, agus trid beannachadh Dhe cha robh a shaothair cailte. Air an doigh so chaidh an duin' ud a thoirt chum eolas na firinn ; 's an uair a rainig e thigh fein, cha mhòr nach robh e co dealasach as leth na firinn, agus co buadhar na choimhearsnachd fein, 's a bha Aindrea na sgìreachd-san.

M'an àm so, chual' Aindrea gun robh an Sagart air leabuidh a bhàis. Agus an deigh iomad teagamh, chuir e roimhe dol ga fhaicinn: agus an uair a thuig an luchd-frithealaidh cò bh' ann, dh' innis iad do'n t-sagart e, a' baraluchadh gur ann a thainig e a dh' iarruidh maithheanais air an t-sagart m'am faigheadh e bàs. Chaidh Aindrea a leige stigh, agus chuir mar chunnaic e an sagart mòr dhuilich-inn air. 'Nuair a chunnaic e Aindrea, dh' éigh e mach, Och, Aindrea! tha mis a' dol eug, ach cha'n e sin cùis is cruaidhe; tha eagal orm gu bheil m' anam caillte' gu siorruidh! Na h-abruibh sin, a deir Aindrea, fo mhòr iomaguin, am feadh a tha Focal De ag ràdh, *gu'n glan fuil Chrìosd o gach peacadh*. Och, Aindrea! nau gabhainse mud' chombairle dhileas an là a bha sinn a' co'-riasunachadh r'a chèile aig do thigh, dh' fhaodadh a chùis a bhì gu math. Dh' innis thu dhomh, gum bu ghnòthach cudthromach cùram anama; tha mi nis a' tuigsinn gur e sin a th' ann; is goirt an cunntas a tha agamsa r'a thoirt seachad aig cathair breitheanais De arson call anama a chaidh a dhìth le m' neo-chùram agus le m' aineolas. *Och, 's eagalach an nì tuiteam ann an làmhaibh an De* bheò! 'Nuair thuirt e sin, thainig carrasan 'na chliabh, agus laigsinn air, leis an d' fhàs e neo-mothachail, agus an ùine ghearr thug e suas an deo. Dh' fhalbh Aindrea dhachaidh cho luath 's a dh' fhaod e, a' sìle nan deur mar bha e 'g imeachd, a' smaointeachadh air staid eagalach na muinntir a chuireas dàil ann an ullachadh arson siorruidheachd, agus an d' thig tinneas a bhàis orra! Thug e buidheachas do Dhia na chridhe, gun do mhosgail e o neo-chùram, agus o staid neo-iompaichte; agus bha a smuaintean air an roinn eadar a bhì duilich arson an t-sagairt, agus taingeil do Dhia arson na staid bheannuichte san robh e fein.

Cuiridh mi crìoch air an eachdruidh so le cunntas m'an staid shonadh air an deachaidh Seumas Nòlan gu bàs, nì nach do thachair gu ceann dà bhliadhna' an deigh an àm so. Thainig fios aon oì'ch a dh' ionnsuidh Aindrea gun robh Seumas gu tinn, agus gun robh toil aig fhaicinn. Fhreagair e an teachdaireachd gu luath, agus an uair a chaidh e steach do thigh a charaid euslaintich, labhair e ris air a mhodh so. Aindrea, tha mi ga m' fhaireachduinn fein gu ro-thiunn, ach tha m' anam làn sòlais. Cha'n fhios domh am b'ì no nach b'ì an galar so gu bas, ach is aithne do m' Fhear-saoraidh e, agus is leoir sin. 'S ann chum glòir Dhe a bha, o cheann

tamuill, mi a' caitheamh mo bheatha; agus ma chuireas mo bhàs am barrachd glòir air seach na ni mo bheatha, b' fhearr leam dol eug na bhì beo. Bha aiteas mòr air Aindrea sin a chluinntinn, agus ghabh a leis gu neo-chealgach ann am moladh gràdh an Fhir-shaoraidh. O! a deir Seumas, is prìseil do m' chridhe, geallaine sòlasach an t-Soisgeil! Is caomh leam ainm IOSA! Anns an t-suidheachadh inntinn so bhuaanaich e rè seal. Cha chuireadh Aindrea stad air a sheanachas, ach an uair a stad e, thairg e gu'n cuireadh e suas ùrnuigh, agus gun leughadh e earrann de fhocal De. O dean, a deir Seumas, Leig leam guth m' Fhirshaoraidh a chluinntinn; is esan a tha labhairt; tha m' anam ro-fhurachair. Leugh Aindrea I *Cor. xv.* 's an sin chaidh e air a dhà ghlùin ri taobh na leapach, agus thaosg e mach anam le buidheachas dùrachdach do Dhia arson a mhaitheis da charaid, agus dh' asluich e gràs chum a ghnà chumail suas. Phill e'n sin dachaidh; ach chaidh e gu moch air maduinn an ath-là a dh' fhaicinn Sheumais. Fhuair e a chorp ni bu laige, ach laidir na spiorad. Bha e soilleir gun robh a thinneas a' meudachadh, agus bhà e fein agus na bha ma thimchioll a' mothachadh gun robh e gun dàil gu dol air imirich do ionad còmhnuidh nan ionracan. Beagan man do chaochail e, bhris e mach ann an gàir éibhinn, 's a cantuinn na ranna is deireannaich a th' anns a chaibdeil a chaidh leughadh an raoir. *O a bhàis, thuir e, c'ait a' bheil do ghath? O uaigh! c'ait a' bheil do bhuaidh? Buidheachas do Dhia, a thug dhuinne a bhuaidh trid ar Tighearn Iosa Crìosd.* Seadh, a deir e, thug mo Shlanuighear le bhàs buaidh air an nàmhuid dheireannach, agus tha e ceadachadh dhomhs' am faobh a thogail. Air dha fhaicinn gun robh theaghlach a' caoineadh, thuir e, Na deanaibh bròn air mo shonsa, a mhuinntir chridhe; ach deanaibh gàirdeachas leam, agus cuidichibh mi ann an cliuthachadh ainm an FHIR-SHAORAIDH. Tha mis a' dol far am faic mi e dìreach mar tha e, agus bithidh mi gu sìorruidh maille ris. Och, an cudthrom anabarrach de ghlòir shìorruidh, air a bheil m'anam saorta a' dol a dh' fhaighinn co'-roinn! Cha robh toil, no comas aig aon neach stad a chuir air le focal a ràdh; bha iad uile nan tosd le òghnadh ri ro-oirdheirceas gràs Dhe, a neartuicheadh cnuimh dhìblidh bhochd gu gàirdeachas a dheanamh 'an dlù bheachd air a bhàs, agus le nàmhuid co cumhachdach a dhì-armachadh gun chomas aige dochoir a dheanamh air. Na smuaintichibh, a bhean mo

ghaoil, agus a chlann mo ghràidh, theireadh e, gur ni faoin leamsa am bàs; is fad a ghabh e uaithe sin. Tha mi ga mheas na chùis ro-eagallach: ach am feadh is urrainn domb amharc air CRIOSD tre chreidimh, cha 'n iou domh eagal a bhi orm ro'n bhàs; agus is ion domh fiuthair a bhi agam ris gach àgh le mi dh' fhàgail an t-saoghail so, chum na staid bheannuichte sin a chaidh a chosnadh agus a sholar d'homh an taobh thall de 'n uaigh. Bha neart a sìor fhàs ni bu laige; ach bha anam a' sealbhachadh am beachd a b' àghmhoire air sonas. Air dha bhi tamull beag na thosd, ghlaodh e. Haleluia! beannachd, agus urram, agus gloir, gun roih do' n Uan gu sìorruidh! B' iad sin na briathra ma dheireadh a labhair e; ach bha' n fheith ghàire néamhuidh a bh' air a ghnuis a' leige ris do gach neach a bha m' an cuairt da gun robh sìth na inntinn; agus bha 'n doigh thùrail air an togadh e suas a shùilean agus a làmhnan ri nèamh, 'nuair nach robh e 'na urrainn labhairt, na làn dearbhadh gun robh a cheud-faithean ann am fonn cràbhach, agus gun robh a bhuidh air a bhàs iomlan. Ann an ùine ro-bheag, bha a spiorad sona air a ghiulan gu phàrras De. *Gum faigh sinn bàs an ionracain, agus gun robh ar crìoch dheireannach mar a chrìochsan! Air. xxiii. 10.*

LEASACHADH.

ANNS a chonnsachadh a bh' eadar Aindrea agus an Sagart, dhi-chuimhnich an Sagart armachd chumbachdach na h-Eaglais a thoirt air an aghaidh, mar tha, *Aonachd' Coitchiontachd*, agus *Naomhachd*, leis an d' rinn Eaglais na Roimhe gu minic na h-urrad dholaidh san t-saoghal, 's a tha do ghnà air an gnàthachadh an aghaidh gach aidmheil eile. Na biodh sgàth oirn rompa, ach coinnicheamaid iad gu misneachail, neo-sgàthach, agus mothaichidh sinn nach deacair buaidh a thoirt oirre.

S i mo bhàrail, gur e tha *sa cheud àite* air a chialluchadh le *Aonachd* na h-Eaglais, gu bheil aca ceannard, eadhon am Pàp. Ach bu deoin leam fhaicinn "C'ait' an dubhairt Criosd gun robh ceannard saoghalta ri bhi air Eaglais air thalamh?" Theagamh gun abair thu, gu bheil far an dubhairt e, "Gum biodh aon treud agus aon Bhuachaille ann."

Ach 's ann a tha 'n earrann sin gu soilleir ga chomharrachadh fein a mach mar an t-aon Aodhaire, a' dlù-cheangal nan Iudhach agus na 'n Cinneach nan aon treud. Gu dearbh tha chùis co soilleir san earrainn sin, 's gur eiginn do dhuine nach gabh san t-seadh sin e, a bhi anabarrach aineolach, no air a dhalladh le claon-bhreith. Ach, *san dara àite*, Gum faod Aonachd an co'-chòrdadh a thaobh teagaisg, &c. a chialluchadh, a tha ri fhaicinn ann an Eaglais na Ròimhe. Le teann rannsachadh a dheanamh air an ni so, chithear nach 'eil ann ach mealltoireachd. Cha 'n ioghnadh gad a robh coslas co'-chòrdadh san t-seadh sin, a' measg luchd-aidmheil na h-aon Eaglais, far an e a chiont is mò a dh' fhaodas duin' a chur an gnìomh, smuainteach air a shon fein; agus is minic a chaidh ainneart a gnàthachadh chum cosg a chur air daoineibh o labhairt aon ni a bhiodh mi-fhreagarrach do òrdugh na h-Eaglais! Smaoinichidh am Pàp arson nan Easpuigean, agus na h-Easpuigean arson na Cléir is isle, agus iadsan arson an t-sluaigh gu h-iomlan. Cha'n ion duinn mata iongantais a bhi oirn, far a bheil na h-uiread chùram air a ghabhail chum cosg a chur air gach rannsachadh, gad a robh caileiginn de choslas a bhi aon-sgeulach ann. Ach na smaoinicheamaid nach iomad connsachadh garbh a bh' aig muinntir Eaglais na Ròimhe r'a chéile, mu thimchioll na 'n cùise bu chud-thromaiche. Ach a deir thusa, *Nach e Aonachd aon de na comharan leis an aithnichear an Eaglais fhìor?* Aidichidh mi gur e; Ach 's e "aonachd an spioraid a th' ann," air a bheil Crìosd fein na fhìor cheann,—aonachd a tha co eadar-dhealaichte o aonachd Eaglais na Ròimhe, 's a tha fìor rioghalachd o strìochdadh aindeoineach.

'Se *Coitchiontachd* a tha sinn a nis r'a rannsachadh. Tha so gu bitheanta r'a thoirt fainear a thaobh *ionaid* agus *àm*. Anis m'as e le "Coitchiontachd ionaid" a th' air a chialluchadh, gu bheil an creidimh Pàpanach ri fhaotainn anns gach àite, cha'n 'eil sin fìor. Ach m'as e mhàin a th' air a chialluchadh, gum faighear e anns gach ionad far a' bheil an Creidimh Crìosduidh air aidmheil, faodaidh e bhi air bheag seadh. Rachadh Inneal a chràidh* a chuir a mach a Eaglais na Ròimhe, agus rachadh saorsainn coguis a dheònachadh, agus faodaidh sinn a ghabhuil os laimh, gum bi an Eaglais ath-leasaichte anns gach earrainn de'n Chrìosdachd. Mar b'e

* Inquisition.

'sin a thachair, c' arson a bhiodh am Pàp co anabharra toil-each air an Inneal-chlaoidhteach an-tighearnail so a chur suas anns gach àite, agus co leisg air a thoirt suas far an deach aon uair a shocrachadh? Nach 'eil gnàthachadh a Phàp agus a luchd-leanmhuinn, sa chùis so, a'leigeadh fhaicinn meud an eagail a th' orra a saor rannsachadh; agus co cothromach 'sa theirear, nam biodh so agus gach inneal an-ìochd' eile air cur as doibh' cha b'e creidimh na Ròimhe an t-aon aidmheil a dh' fhaodadh a ràdh gun robh muinntir dhiubh ri fhaotainn anns gach cearn de'n Chrìosdachd? A thaobh Coitchiontachd *ùine*, 's eiginn duinn ionnsuidh ghramail a thoirt air, agus fhaicinn cìod am meas air an aithrigh e. "Tha ar n-Eaglais-ne," a deir iad, "ann o thùs; cha 'n'eil ur n-Eaglais-se ann ach o cheann ghoirid; gun bhi ach mu thri ceud bliadhna dh'aois. Stad, stad, a charaid, tha dà fhocal againn ri ràdh m'an ceadaich sinn duibh na h-urrad bhuaidh fhaotain oirn! Tha sinn ag aideacha gu bheil ur n-Eaglais-san ro shean, 'se sin, gun robh an stéigh air an do shocrach sibhse ur n-aidmheil, ri fhaicinn o cheann ùine mhòr. Ach tha sinn ag àicheadh nach 'eil so ach a 'dearbhadh gun robh Eaglais Chrìosd gu ro-thràthail air a truailleadh o ceud fhìor-ghloine. Tha e soilleir gun robh a chùis mar so, o na tha'n t-Abstol Pol ag ràdh na dhara litir chum nan *Teselonianach* ii. 7. "Tha rùn-diomhair na h-andiadhachd ag oibreachadh cheana;" 'se sin an ceudthùs o'n d'thainig a cheud thréigsinn-creidimh, a bha' soilleir ri fhaicinn ann an ceud linn na h-eaglais. Co luath 'sa dh'fhàs a Chléir déigheil air nithibh aimsireil, nì a thachair gu grad, bha toil aca gach nì aomadh chum am buannaichd fein, agus dealas mearachdach an t-sluaigh a dh' oibreachadh le'n sannt anabarrach. 'Sann a chum an t-sruth-chlais so a dh' fhaodar gach fìor-chlaonadh o'n cheud fhìorghloine, a lorgachadh, a chithear, ann an Eaglais na Ròimhe. Nach 'eil ann an *Airionn*, *Ionad-meadhonach*, *Aideachadh*, *Maitheanas*, le mòran de nithibh eile, ach innleachdan a fhuair a Chléir, chum am maoin a mheudachadh agus an uail a shàsachadh. Faodar *cumhachd agus urram a Phàp* a lorgachadh chum na ceart stéigh cheudna. Chi neach air bith, nach 'eil air a dhalladh le claon-bhreith, nach robh Easpuig na Ròimhe, 's na ceud linne, ach na uachdaran air earrann ro bheag, agus gur ann a chuid a chuid, leis a chothrom a ghabhail air còir chàich, agus gur e a b' Easpuig air Baile

mòr na h-Iompaireachd, ghabh e d'a ionnsuidh fein cumhachd, urram, agus mòralachd, mu nach robh iad eolach an ceud linnibh na Crìosdachd. Ciod ma ta gus a bheil an stràichd mhòr so a' treòrachadh? Cha'n'eil ach thuige so: *Gun robh fìor-ghloine mhaiseach a cheud chreidimh gu h-obann air a thruailladh, agus riaghailt de mhealtoireachd Cléire air a ghabhuil na riochd.* Uime sin tha Coitcheantachd ùine, mar air a chàramh ri Eagluis na Ròimhe, gun bharandas air bith. Tha sinn ag aideachadh gu bheil i *sean*; ach gur i a bh' ann o thùs, tha sinn gu tur ag àicheadh sin. Faodar fhaicinn mar chaidh i air seacharan o fhocal Dhe, agus cuimantas a thoirt mu gach claonadh. Cha'n urrainn fad aimsir mearachd a naomhachadh, no idir drùidheachd Cléire breug fhìrinneachadh. 'S e focal De ar *n-aon* riaghailt; agus b' fhearr leam aon earrann de fhocal Dhe bhi air mo thaobh, seach uile sgrìobhadh nan aithrichean, òrduighean gach comhairle, àithne gach Pàp, agus beul-aithris gach abstoil a bha riamh sa bheatha.

'S e Naomhachd na h-Eagluis air an d' thoir sinn an t' ath-ionnsuidh. Mu thimchioll so leigeam gu ràidhe na firinn. Ma tha Eagluis na Ròimhe naomha, faodai fiuthair a bhi againn gur ann an uair bu bhuaidhaire i, bu mò bha de naomhachd ri fhaotainn. Ach c' uin bu bhuaidhaire an Eagluis so? O'n naothamh gus an seathamh linn-deug. Agus cia an t-àm bu doilleire agus a b' an-diadhaidh a Chrìosdachd air fad? Ri linn a cheart àm sin. Mar dhearbhadh air na tha mi 'g ràdh, leigeam gu neo-sgàthach mar fhianuis air eachdruidh nan àmanna sin. A ris, ma tha'n Eagluis so naomh, faodai fiuthair a bhi againn ris a bharrachd naomhachd anns na rioghachdaibh sin far am fearr a thuigear i, agus am mò a tha soirbheacha leatha. Ach ciod a their gnà nan dùthchanna sin ruinn? Ciod ach so. Gu bheil muinntir na h-Eadailte fein, far am buaidhaire i, anabarrach truailidh agus mi-bheusach, gu dioghaltach neo-ìochd'ar? Nach 'eil an gnàthachadh sin co mòr an aghaidh beus an t-Soisgeil, 's a tha solas do dhorchadas? Gabh beachd air an Ròimh fein, fo shùil-bheachd a Phàp, agus chi thu gu bheil i co làn ainneart, agus mi-bheus ri aon Bhaile mòr sa Chrìosdachd. A' bheil gach ni dhiubh sin fìor? Mar 'eil, cuireadh iad nan aghaidh; agus ma tha, aidicheadh luchd-dhlòn Eagluis na Ròimhe, ga b'e buaidh eile a th' aice, gu bheil i fada goirid o bhi combarraichte ann an *Naomhachd*.

AM MESIAH.

A NIGHEANAN Shàleim!* tionnsgnaibh òran réidh,
 'S na puinnc a's àirde gluaisear dàn nan speur.
 Na fuarain bhlàir, le sgàil nan gorm-choill ùr,
 'S na brudair Ghreugach,—theich gu léir fa 'r cùl.
 A Rìgh thug càil do'n fhàidh a ghleusadh ceòil'
 Le éibhleig naoimh, cuir blàths 'an laoidh mó bheòil!

Mu linn na slàinte sheinn am bard o chian,
 Bidh Mac aig Oigh, Oigh is torach sìol!
 O fhreumhaich Iesse faic le teas a' fàs
 A suas san speur a' GHEUG is cùbhraidh blàth:
 Bidh Spiorad Dé 'ga ghluasad féin mu 'bàrr;
 'S san dos neo-sheargta tèarnaidh Columan nèimh.
 Silibh, a neòil, an dealt o'n àird gu dlùth,
 Tròm-shàmhach, maoth-bhog, frasach, braonach, ciùin!
 'Sann duibhs' tha anmhunn, tinn, gun neart, gun treòir,
 A bhrùchdas drùchd na slàint' air bhàrr gach meòir.
 Le tàmh fo 'sgàil gu bràth cha loisg a' ghrian;
 'S o stoirm nan gaoth ni 'm fasgadh caomh 'ur dìon.
 Trèigidh an t-òlc, 's gach ceilg a lot an sluagh,
 'S air slighe 'pheacaidh coisnidh ceartas buaidh;
 Bidh *Olive* ghràis na sìochaint sìnte 'mach,
 'S thig neo-chiont' àigh o nèamh, is àillidh dreach.

A linn-tean fada, sìubhlaibh as gu luath!
 Grad éireadh fiamh na maidne 'nìos o 'n chuan,
 A bheir gu crìch do bhreith-sa, 'Rìgh nan slògh!
 O Leinibh uasail! dùisg a suas gu d' ghlòir!
 Faic Nàdur fein, 's gach flùr an ceud am fàis
 Fo chòmhdach éibhinn! mìl a' séideadh tlàth!
 Faic Lebanon gu h-àrd mar thog e 'cheann,
 'S gach dos-chraun àrd 's na coilltibh àigh a' danna's!
 Faic smùidreadh spìosraidh Sharoin suas's na neòil,
 A's Charneil ùr nan seud a's drùchdach ceò!
 Nach cluinn thu luath-ghair ait san fhàsach chéin,

“Thig Dia, thig Dia g'ar còir!” gach ròd biodh réidh;
 “Thig Dia, thig Dia!” co'-flureagraidh fuaim nam beann;
 Gach creag ni gàir m' an Tì a's àirde t' ann!

* Seann ainm Jerusalem.

Tha'n saogh'l ag éiridh ; lùb an speur a nìos !
 Gach ni le gràdh 'cur fàilt' air teachd an TRIATH !
 Na seudair rìombach cromadh sìos an ceann !
 Fodha na sléibhteann ! éireadh làr nan gleann !
 Gach creag biodh mìn ! biodh sìth air tuiltibh luath !
 Roimh sholuis gnùise Slànuighir chiùin nam buadh !
 Faiceadh na doill ! a bhodhair ! cluinn do Dhia !
 Sud Rìgh nan gràs mar sheinn na baird o chian.
 Fògraidh e 'n oidhche dhuibhreach o gach sùil,
 A's chì na doill a' Ghrian is boillsgeil iùl ;
 Grad fhosglaidh 'fhocal toll na clàisneachd suas ;
 S o 'cho'-sheirm ciùil thig sòlas ùr do'n chluais.
 Bidh teanga 'bhalbhain deas a dhealbh nan rann,
 'S mar mhang nan stùchd gu'n leum an crùbach mall.
 Cha chluinnear éubh no osnaich chràidh ni's mò,
 'S o ghruaidh gach creutair suathar deur a' bhròin.
 'An geimhlibh praise glaisear suas am bàs ;
 Gheibh prionns' an t-sluicd an lot nach dùin gu bràth.

* * * * *

Cha ghluais na slòigh ni's mò gu còmhrag arm ;
 'S na gaisgich threun cha chath rì chéil' am feirg.
 Co'-ghàir nan trompaid phràis cha chluinnear ann ;
 An t-sleagh no chruaidh cha bhoills'g 'an strigh nan lann ;
 Cromar gu speala feòir an gath gun fheum,
 'S gu soc a' chroinn bidh ruinn a chlaidheimh ghèir.
 Grad-éiridh aitreabh uasal suas 's gach tìr,
 S na thionnsgain 'athair, bheir am Mac gu crìch.
 Sgaoilidh an fhionain àrd a dosrach gheug
 Fo iomlain blàth mar sgàil do'n t-sliochd 'na dhéigh.
 Na làmhnan fial a sgap an sìol san fhonn,
 Gum buain an t-arbhar sguabach, reachdmhor, tròm

* * * * *

A Bhan-rìgh SHALEIM ! àrduich glòir do chrùn !
 'Am mòrachd t'uaisle tog a suas do shùil !
 A'd' chùirtibh rìoghail seall na mìlte slòigh,
 'S na h-àil nach d'tlàinig, 's àil leo teachd a' d' chòir !
 Tha linn air linn a' tairgs' am breith gun dàil,
 Gun fhusgais gus am faic iad soills' an là !
 An sliochd gun chùntas seall tu dùsgadh suas,
 Thoirt modh do'n Rìbhinn àigh is àillidh snuagh !
 Gabh beachd air feachd nan rìoghachd fad o làimh,
 Air ghlùinibh lùbt' ag ùrnuigh 'd theampull àigh !

'S na ceudan rìgh a' tuiteam sìos gu dlùth,
 'S gu'n dìol iad lobairt cheart do Thì nan dùl!
 Nach seall, tha 'n luchd th'air t'altairibh gun smai,
 Do'n spìosraidh phrìseil thig o'n àird-an-ear!
 Tha dosraich Edoim dhuits' a' séideadh blàth,
 'S do dhearg an òir tha sléibhtean Ophir làn.
 Seall! Geata boillsgeil rionnagach nan speur
 A' fosgladh suas ort! sud a' ghìòir nach tréig!
 A' mhaduinn chiùin ni's mò cha deàlraich griau,
 'S cha 'n éirich gealach shèimh fo sgàil nan nial;
 Gràd-bhrùchdaidh tuiltean soillse 'nuas o néamh;
 Làn-deàlraidh sruth na glòir a'd' chùirt gach tràth;
 Mu d' thimchioll deàrsaidh àird an t-SOLUIS féin;
 'S gu saogh'l' nan saogh'l' gur leatsa là do Dhé!
 Ni 'n fhairge trail, 's an iarmailt théid 'na smùid;
 Gu'n leagh na sléibhtean as mar chéir roi 'ghnùis;
 Na creagan sìorruidh tuitidh sìos 'nan ùir;
 Ach seasaidh firinn dhìleas Rìgh nan dùl!
 Riaghlaidh tu féin 's Mesiah 'n éibhneas nèimh,
 S air glòir 'ur riogh'chd ni 'm faicear crìoch gu bràth!
Amen.

A CHRIOCH.

GLASGOW:

Printed at the University Press, by E. Knull, Dunlop Street.

For the GLASGOW RELIGIOUS TRACT SOCIETY, and Sold at their
 Depositories, 158, Trongate, and 99, Buchanan Street.

And in Edinburgh, at the Religious Tract Society's Depository,
 6, East Register Street.

